

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:
Kül-monostorutca 181. szám.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évnegyedre 3 ft. o. 6.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. béklyedj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivataltól kezelik.
A „nyitási” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

K. KÖZLÖNY

apríl—június évnegyedére.

Egész évre 12 forint o. ért.
Fél évre 6 „ „ „
Évnegyedre 3 „ „ „

Tisztelt előfizetőink! az előfizetési pénzeket kiadónk STEIN JÁNOShoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) méltóztatassan beküldeni, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A „K. Közlöny” szerkesztősége.

Pest, mártius 12.

(D.) A mint az állam vagy magán vállalkozók gyors- vagy lassabb szekerén átküzdjük a távolságot, a mely Schmerling ur kegyelméből az erdélyi részeket a gyors és olcsó közlekedés eszközeitől s vonalaitól távol tartja, egyszerre magunk előtt látjuk a század civilizációját vívmányait, az indóházakat, vasutakat s megsűrűsödött telegraf-sodronyokat.

Részemről, ki, mint a hét alvó, tizenhét éven át nem mozdultam ki azon körből, hol minket folyvást főztek, mint Széchenyi rákját, meg-meg hűtve, hogy csak félig főve, félig élve, félig halva legyünk; részemről élénk meglepetést éreztem anyakirályságunk kereskedelmi s közlekedési forgalmának ezen lényeges, s mondhatom nagyszerű lendületén, melyet azóta vettek, hogy én utolszor ültem gözszekeren s gözhajón.

Látom itt a nemzetet jönni, menni, küzdeni, cselekedni, politizálni, kereskedni, dolgozni, egyszerűval haladni, egyik németül, a másik oláhul, a másik zsidóul beszél, mind egy haza nemzete az, egy hazáé, melynek nemcsak jövője, de jelene is éppen úgy van mint múltja volt.

A Királyhágón innen minden nagyban van, látod a mérhetlen rónaságot, mint dús termő föld, mit a fejlődő ipar s népszaporodás Kanahánna teend, mekkora nagy, tág az élelem előállítására! Látod a folyókat a Tiszát, a Dunát, nem holmi apró patakot, megnézhet a nagy világrész e királyi folyamokat, melyek mintegy az erőerzetével rohananak végig a terjedelmes rónán, méltó teret látva abban saját pályájuknak. A gőz mintha vitorában hordozná terhét e szabad téren, hol akadálytalanul futhatja ki magát; s itt, hol minden halad előre, a lélek is elveszté aléltságot, a kebelben föl kél az erő és szabadság érzése, s nemcsak eszünk, de maga ösztönünk is érezi, hogy az egyének és nemzetek hivatása e jelszó: „előre.”

Nekem, ki a nemzet és királyságunk anyagi és szellemi erejében bizva, csüggedés nélkül néztem mindig jövőnk elébe akkor is, midőn Erdély a legmegvetendőbb politikai cselszövények hálójába keveredve, sok gyenge lélek kezdte már elveszteni önmagát, nekem úgy tetszett, midőn a gőz e nagy ország legszebb róna-vidékén épülőkező városai s csinos s virágzásra mutató falvai közt végig röptem, mintha a börtönből jutottam volna a szabadba, onnan, hol csak azon remény táplált, a melyet itt kelle feltalálnom, s lelkem fel is találta.

Jól esik a szemmel látható nagyság ezen biztatása s bátorítása, mely alkotmányos reményeinkben csak inkább, s a szellemi mellett úgy szólva az anyagi erő érzetével is megszilárdít.

Midőn Nagyváradtól Pestig csaknem fél-annyi idő alatt futottuk át a nagy távolságot, a mennyi alatt a Kolozsvár s Várad közt eső aránylag kicsiny tért, nyughatatlan éjen át egy szűk kalitba szorítva kinlódhattuk kereszttül; lelkemben valósággal egy nagy méltatlanság érzetét alig tudtam lecsillapítani. Ekkora nemzet mint a magyar, a mely e nagy királyságot megalapította, folyvást kitéve legyen-e azon mélyen sértve beavatkozó gyámokodásoknak, melyek csak arra törek-
szenek, hogy őt köz és magán érdekeiben megrövidítsék előhaladását s ebből vehető erejét meggátolják. Im 17 esztendő repült le e veszedelmes befolyás alatt. Hova jutottak volna azóta az erdélyi részek, melyen át a Duna-torkolatig járna ma a gőzerő, ha nem teremtett volna balvégzetünk egy Bach-

ot és Schmerlinget, a kik azon régi keréktörés kísérletét vették elé nemzetünkön, tagjait akarták annak szétörni, hogy gyengébb legyen mint ők, és uralkodhassanak felette; és semmivé tették, koldusbotra juttaták Erdély népét, mint megsemmisítésre törekvő politikájuk első áldozatát.

Oh jólesett nekem akkor látnom újból anyakirályságomat, midőn a fejedelem elhivatásaszerű magasabb szempontjai széttepkék a hálót, melyek legszebb királyságát s legfényesebb koronáját körülfonták.

Ha szobánkban a statisztikai számokból kívánjuk az igazságot, hogy egy contumaci-
rozott magyar királyság lassu sorvadása a birodalomnak; a midőn szemünkkel látjuk királyságunk vidékeinek s fővárosának gyors és nagyszerű emelkedését, azon állítás, mit az elmélet nyújtott, tapasztalatívá válik, s meggyőződésünket annál inkább megszilárdítja.

Részemről nem remélek, hanem hiszek és bizok alkotmányos létünk restitúciójában, hazánk os integritásának helyreállításában. A Lajtháuti részek sorsa, a korona biztonsága függ Magyarországtól kibékítésétől, Magyarországot pedig semmi egyéb kibékíteni soha sem fogja, mint az, hogy bírja ő azt, a mit magának ő vivott ki, s a mit csak az erő összemérése által, nem pedig az engedelmeség követelésének örve alatt lehet tőle elvenni. De vajon az erő összemérésének örök birkozása szilárdíthat-e egy nagyhatalmat, a melynek két része az uralkodóház egysége által kölcsönös véd és daczszövetségre van hivatva? Hisz Magyarországnak csak passzív magatartása is megviselte már a birodalmat, s mi lenne egy örök birkozásból? Valóban az osztrák politikusok a 17 éven át vett erőfeszítésnek egészen játszi meghiusulásából nagy tanulságot vonhattak jövőre. De fog-e rajtok e tanulság, fogott-e a Rudolf, Lipót, s József korszaka osztrák politikusi hasonló fiascoinak tanulsága? E nem okulás csak nagyobb kötelességévé teszi királyságunknak azt, hogy abból, a mi e támadások ellen garantiát szolgált, függetlenségéből, önállásából s integritásából mit se engedjen.

És valóban itt Pesten is e részben szilárd hangulat uralkodik. Most közelebről fog a képviselőház válaszolni a legutóbbi királyi leiratra, a hol a legnagyobb politikai ildom mellett a nemzet ragaszkodása a jogfolytonossághoz, s a jogfolytonosság elméletének a nemzet közgeniusa, s a józan okosság szerint felfogása ki lesz fejtve.

Azon kormányokmány, melyre a felelet adatik, leginkább azon pártot hozhatta s hozta is consternatioba, mely az országházában a kormány eszméit kívánta védeni. Senki sem mondhatja azt, hogy a leirat nemcsak a gróf Apponyi, de még a Bartal eszméin is túl nem ment volna; mondják, hogy gr. Belcredi is lett volna befolyása annak szerkesztésére. Valóban bárminő pártu osztrák miniszter, ki nem tudja kerülni az ilyen beavatkozásokat, ez már az osztrák államférfiak passioja.

A nemzet képviselői nyugodtan néznek a jövő fejlemények elébe. Ha százszor fognak megkérdettni, százszor azt felelik jogfolytonosságot s tehát restitúciót; önállás, tehát a királyság függetlensége, minden idegen beavatkozástól. A király irányában a nemzet képviselőinek magatartása loyális, ő Felségének határozottan tiszta szándékai kétségbevonhatlanok, s vas-kitartása és erélye s belátása kérdésen kívül megtermik a koronára nézve kívánt eredményeket.

Az erdélyi képviselők, kik hozzá vannak már szoktatva a rideg dologhoz, nem részesülhettek azon örömben, hogy a királyi pár itt mulatása alatt megérkezhettek, s résztvehettek volna azon ünnepélyekben, melyek oly hosszas politikai mogorvaság után a nemzeti társadalmi élet láthatárán rózsafényt öntöttek el.

Királyné ő Felségéről az itteni körökben nagy elragadtatással szólnak, szép és nemes alakja, s annak megfelelően, nemes női kedélye igen élénken hatott a magyarok lovagias érzelmére. Egy uralkodónő, ki a helyzetéből akaratlanul is kifolyó rideg politikai gondokat a női szelid mosoly, és a szelid camelia csokrok közé rejti el, ki csá-

szárné, királyné létére meg tud maradni szende bájos, és szeretetreméltó nőnek, valóban megható jelenség; és részemről nem csodálkozom azon szeretetteljes tiszteleten, a melylyel e legelső s legmagasabb magyar nő iránt a közhangulat viseltetik.

A közvélemény maga külön választá az uralkodó házat a kormány-politikától, s habár a válaszléletről kielégítő éppen nem vala, a királyi pár irányában addig tanusított loyális tisztelet és lelkesedés mit sem csökkent, s annyira is hatott ez királyné ő Felsége nemes kedélyére, hogy midőn innen a nagy népség forró bucsu-éljenzései közt távozott; könyvekben adta tiszta jelét nemes és barátságos szívének s nemzetünk iránti rokonszenvének.

E nemes kedélyek, s e lovagias nemzet közt meg fog történni a politikai összhangzás, mihelyt a magyar alkotmány-jogok azon természete kellőleg ki lesz fejtve, miszerint e nemzetnek királysága sorsa felett csak magával közvetlenül a koronával lehet érintkezés, s minden más beavatkozás, mint illetéktelen s jogosulatlan, visszautasítandó.

Nem lehet kétségünk, hogy az idő eszöndes folyamata meghozandja az óhajtott, és igazságosan követelt eredményeket.

Kuza és Oláhország.

A népek solidaritásának a nemesebb törekvések embereitől annyira óhajtott korszaka ha nem érkezett is még el; de az előretört emberiség feltárczálatlanul halad ezen hivatású, ezen a népek szabadságát s a szabadság által egyedül elérhető jólét ezen feltétele felé. Ma már azon, mondhatnám vétkes közöny, melylyel egyik nép a másik leigázását, eltiprását nézte, nincs többé. Vasut, távsürgöny, s még inkább a zsarnokságunk népek nehezkedő vasjárma előidézte közös szenvedés, s közös törekvés a közös jólét és felszabadulásra, közelebb hozta a népeket egymáshoz, s ma ha itt vagy ott egy nemzet elnyomatik, vagy elvérzik a zsarnokcsapásai alatt, minden nemzet feljajdul s résztvevő rokonszenvvel figyel az eseményekre, s még a kormányok is a közvélemény hatalmától nyomtatva kénytelenek, ha egyébként nem, legalább egy-egy diplomatikai jegyzékkel bele szólani a nép-tiprás szomorú drámájába, s bele szólani főként azért, mert ma Európa állapota oly izgatott mindenütt, minden országban az előhaladás, a szabadság utáni törekvés utján megszorított népek közt az elégtelenség oly nagy, hogy bármily kis népmozgalom nagyobb figyelmet kelt, mint régen, éviizedekig eltartott világ-háborúk, a természetellenes alapra fektetett súlyegyet féltő diplomatiabármily kis mozgalomra felfülem, hadseregeket összpontosít, s beföldözni igyekszik a roskadozni indult ódon-épületet.

De ha a kormányok figyelve összetartók, a népek is kezdenek gyámoltalan kiskorúságokból kibontakozva, közérzületre és álláspontjuk öntudatára ébredni s érdeklődni az iránt, mi a szomszéd népek közt történik, minden bármely kis lendület, bármily kis mozgalom, ma nagy horderejűvé válik, mert éppen a népek solidaris törekvéstik alapján az összefüggő láncolatban van az egész érdekével, s miként a csendes tó vizének minden cseppjét egy kis kö belédobása mozgalomba hozza, úgy a népek erkölcsi életében is a legkisebb ködöbás hullámvázba hozza a rokon csatlakozásban levő népek tömbét.

Ezen okozatok és okok alapján mi sem lehetünk újjaszületésünk fájdalmas vajudása között érdektelenek az iránt, mi közelünkben s főként a szomszéd Dunafejtelemségekben történik, jó lesz azért egy kissé e táj felé fordítani figyelmünket, s egy rövid szemlélt tartani az ottani események, és ezeket előidézett előzmények felett.

Alig néhány napja, hogy Kuza a Dunafejtelemségeknek trónvesztett fejedelme honunkon mint száműzött utazott át, a süker bálványozásához szokott tömeg az elbukott kárhoztatja, hibáztatja, s nincsen egy elismerő sziv, mely vétkei mellett nem csekély érdemeire, melylyel eltiprott hazáját, s szerencsétlen népet felemelni igyekezett, egy méltányló, egy elismerő szót mondara. Azért higgadt észlelként a részrehajlatlanság távcsövével felfegyverezett szemekkel nem árt ha egy kissé a szomszéd Oláhfejtelemségek viszonyait vizsgálódásunk tárgyává tesszük.

Az Oláhfejtelemségek sorsa ugyanazonos volt minden oly kis ország sorsával, mely két nagyhatalmasság közé helyeződve, azok birtoklási vágyá-

nak csal-étkéül szolgál, s majd ide, majd oda sodortatott. Magyarország függetlenségének és hatalmának fénykorában, sőt még a vállalkozóbb nemzeti fejedelmek alatt is az hanyatott a magyar birodalom és Törökön között, s mivel egyikhez is határozottan és őszintén csatlakozni nem tudott, végére is a megizmosult török zsarnokság alá jutott, minek főoka volt, hogy ezen népek hivatásukat átértini, szerencsés geográfiai fekvésüket felfogni nem tudták, s önmaguk közt is kétrésze oszolva az európai polgárosodás befogadására s annak tovább plántálására, miként hivatásuk lett volna, megérve nem voltak, s ezért a népek rokonszenvét és pártolását elvesztve, egészen az iszlám hatalmába került, s ott látjuk a törökök félelmes, a kereszténység létét fenyegető kicsapásainál, ezen fejedelemség fegyveres erejét a barbarokkal együtt dulva, őket gyakran kegyetlenség s keresztény testvéreik iránti kegyetlenségben felülmulva. Hány példát tud erre felmutatni bérzes kis hazáknak történelme, hol Raduly, Sorbán Mihály vajda stb. neve véres betűkkel van feljegyezve.

A török zsarnokság hogy e népet akarata eszközévé tegye, hogy a természet megáldotta országot könnyebben kiűszákmányollhassa, ez országnak egy neki eszköztül szolgáló aristocrátiát teremtett, és azt nem az ország népeiből emelte ki, hanem idegenekből alakította.

Byzánc bevételekor a görög nép jobb része elesett az elsztán küzdelemben, a megmaradt rész zsarnokságot nem tűrhetve kiköltözött, csak kis rész, a népek gyávább sötredéke, hódolt meg, ezek a Stambulban külön városnegyedbe szorított fanarioták. E néptöredék a százados zsarnokság vas-pálcájára alatt levetthözve minden önértéket, minden nemesebb ösztönt, ma is a föld legelfajultabb, legállokabb népe, e nép köztül ezen vak engedelmes-séghez szokott erkölcselen sötredékből toborzá a török kormány az Oláhfejedelemségek aristocrátiáját. Ezen idegen zsoldosokból lettek a két Oláhfejedelemség boérjai; ezeknek és az ezekből kiszemelt hoszpodárok és a vélek osztakozó papság kezeibe jutott e szegény nép, ezek felosztották magok közt az egész országot, a szegény megtört, a föld színéről vakondokként föld alatti turegekbe szorított népet rabszolgákká tették, s a föld göröngyéhez láncozták; s a török kormány, mert a martalékból neki is jutott osztályrész, ez állapotot tűrte és állandósította. És ez állapot századokig tartott, s az Oláhfejedelemség népe az újabb világtörténelemben páratlan szolgaság jármába fogatott, dolgozó barmává lett a hont bitorló idegeneknek, s biraki túrelemmel, gyáva önmegadással tűrte ezen elerkölcs-telenítő állapotot, s míg más népek felküzdvő magokat az emberi hivatás pályájára előre törtek, ő helyt állott, s messze hátra maradt.

De végre ide is elhatott a szabadság szellemi fényének egy-egy eltévedt sugára, s a föld alatti sötét kunyhókba is beszűrődött az erkölcsi világosságnak egy-egy fény-golyója, a meghunyászkodott nép elsokkolt nyomorában százados lethargicus álmából ébredezni kezdett, látta, hogy 1848 itt nálunk rokonainak, nemzetfeleink emberi, polgári jogokat és szabad földet adott, s eszmélni, gondolkodni kezdett, hogy talán neki is lehetnének ilyeszerű igényei; s éppen e nép öntudata ébredése volt az ok, mi Kuzát trónra emelte.

A francia nevelést nyert, szabadabb gondolkodású Kuza átértette a kor-igényeit, s állítva, hogy e népet többé vesztély nélkül ily baromi állapotban tartani sem nem lehet, sem eszélyes nem volna, őszintén igyekezett a nép felszabadítására, s ez által országának elcsúszott állapotjából kiemelkedésre.

De az előjogait féltő fanariota-aristokrácia és az azzal hason okból szövetszövetkezett papság nem volt hajtható, s eszély és politika parancsolt engedékenységre bírható, s mivel az elgyengült, önmagával tehetetlen töröktől, mint eddig, kellő támogatást nem várhattak, a muszkákhoz csatlakoztak; csak igen kevés kivételes rész volt, mely átértve a kor igényeit, s szabadabb eszméktől áthatva, a reform terére lépett fejedelmet támogatni kész volt.

S azért Kuzának gyakran váltakozó miniszteriumai nem tarthatták magokat, mert a szabad-
elvtűket gátolva működésükben a reactio, mások pedig rövid hivataloskodásukat ön zsebüket megtöltésére használták, s végre nem találva a hazában alkalmas megállható egyéneket, idegenekkel, fel nem ismert kalandorokkal is kísérletet tett, de ezek sem tarthatták magukat; mert többnyire mindeniknél hiányzott azon politikai őszintén becsületesség és képesség, mely egy kormányférfiban főkéllék.

De azért Kuza erős volt a nép ébredező bizalma, s a hadsereg legénységének ragaszkodása által, s ezekre támaszkodva szembe a retrograd re-

actioval három, roppant horderejű, ezen oly hátramaradt nép regenerációját előteremtő reformot vitt át. Átértvén, hogy csak az egyesülésben van erő, a két Oláhfejedelemséget egyesíté.

A népet a boérók szívós ellenzésével szemben felszabadította, s szabad földbirtokhoz juttatá.

A nemességgel szövődött, s minden előhaladásnak útját álló papságnak hatalmát megtörte az által, hogy a henyeként élő, roppant számú kalugerek és kalugernékek kolostorait eltörölte, s nagy birtokaikat secularizálta.

De ezen nagy horderejű reformok által maga ellen ingerlő a boérokat és papságot, s ezek összeesküdték Kuza megbuktatására.

A nép hálás volt felszabadítója iránt, de politikai fejlettséggel nem bírva, s a műveltségnek legalantibb fokán állva s a hosszas zsarolás által kimerítve, gyenge támasz szemben a pénz és állásánál fogva még mindig hatalmas aristocraticus biarchiai párttal.

A katonaság legénysége hű; de tisztjei (nagyreszt a boérok közül való) meggyerve, s így minden igyekezete oda irányult az összeesküdtéknek, hogy a hadsereget elidegenítsék uralkodójuktól, azért ügyes, machiavelli fogásokkal pénzüket kivonva a forgalomból, s az adó-fizetést megtagadva, oly pénzkrisist idéztek elő, hogy a fejedelem, a hadsereget és hivatalnokait kárt fizetni képtelen Kuza, hogy e bajon segítsen, rendkívüli eszközökhöz folyamodott, behozta a dohány-monopoliomot, mely kizsákmányoltatva az összeesküdték által nagy forrongást idézett elő az országban, s a reformátor zsarnokká kiáltott ki, s szép esendesen megcsinálták azon palotai forradalmat, mely Kuzát trónjáról letaszítá.

Nem lehet tudni, hogy a jövő mit rejt e népre nézve, de a honából elmenekült fejedelem magával viheti azon megnyugtató öntudatot, hogy a nép felszabadításának bár erőszakolt átvitelével, megvetette alapját annak, hogy ezen gyászos kiskorunkban levő nép kiemelkedjék a százados szolgaság lethargiájából, s azért öt nem mint menekülő zsarnokot nézzük, kit jog-törés s a nép igazságos haragja foszta meg trónjától, hanem mint egy oly reformátort, ki nemesebb törekvéseinek lett áldozatja. Orbán Balázs.

Vivodánk ügyében.

Győr, jan. 28. 1866.

Meg levén győződve a felől, hogy egy társasági tag jogával él akkor, midőn azon társaság felől, melynek tagja nézeteit nyilvánosságra hozza, bátor vagyok a k. vivoda körüli nézeteim kifejtve, a most hanyatlóban levő intézet újra szervezését javasolni.

Lehetnek nézeteim hibásak, s talán az alaphelyzetek... de remélem, ez esetben lesznek, kik nézeteim megcáfolandják helyes okokkal, s akkor éppen e helyes okok szolgálhatnak az újja szervezés alapjául.

Nem hiszem, hogy lenne valaki, ki vivodánk hangulatát tagadná, s ennél fogva újra szervezése szükségességét kétségbe vonná.

Ugy hiszem, hogy e tekintetben mindenki egy nézeten van velem, s csak a mikép? felett lehetnek eltérő nézetek.

Nem szólnék fel, ha eme intézetünk fenállását egy testgyakorlati szempontból szükségesnek, mint a fiatalság összejövételére s egymás kiismerésére hasznosnak nem tartanám.

Fájdalommal kell bevallanunk, hogy vivodánk mindkét irányban haszna az utóbbi időben csökkent. Csökkent gyakorlati szempontból, mert nagyon is csekély azoknak száma, kik magokat a vivásban gyakorolják: de csökkent másfelől haszna a fiatalok összejövételére nézve is részvétlenségünk miatt. Így Kolozsvár fiatalságának eme egyedüli intézete, mely hivatalba látzott lenni a fiatal emberek összejövételére, egymással megismerkedésére, elveszté zománczát, a közszellem-éberszétét.

Fájdalommal kell átlátunk, hogy az utóbbi években, ha nem is csekély száma azon intézeteknek, melyeknek megalakítása célbavétetett, de azok közül kevesebb mint egy-ezred része él. Pillanatnyi lelkesülés van, de kitarás csekély, sőt gyakran mondhatni semmi. Papirosra aláírást gyűjteni könnyű, de bár papirossal is kevesen fizetnek.

Fájdalommal kell átlátunk azt, hogy mi a fiatal nemzedék, a midőn a körülmények a politikai téren tevékenységüket gátolták, a társadalmi téren enmagunk voltunk hanyagok a munkálkodásban, s igazat szólva nem arra törekedtünk, hogy egymást megismerve, nézeteink kicserélése által tisztázzuk eszméinket, hanem hol rossz éleztől hemzsező pasquill faragással, hol serecskával igyekeztünk megölni az időt. Igen természetes, hogy ez ut nem ismerkedésre, hanem egymás elleni ellenségeskedésre vezetett.

Talán igenis hevesek kifakadásaim... de tudom azt, hogy a ki magát e tekintetben hibásnak nem érzi, nem veendi magára, ki hibás az megérdemi, hogy hordja e szavak ózatos súlyát. A konkolyt ki kell vetni a búzából, mert azt elrontja, azonképp kell, hogy mi magunk közül kikeresztsük azokat, kik az említett tévutakon haladni még mai nap sem restelik.

Ideje hogy átlássuk, hogy nemcsak jogaink, de kötelezettségeink is vannak egy társaság, mint nemzetünk és hazánk iránt. Ideje, hogy a kolozsvári fiataliságot metelyező Dunnanan felséges

személyzete egyik Lucretia erényeségével bíró hülgő szalodája ne a fiataliság tulajdona s birtoka legyen, s ideje, hogy az ugynevezett rabló barlangok vezetői a fiataliság pénze felett, mint magoké felett ne rendelkezzenek. Mennyi drága idő dűszölött el ott, s mennyi hasznos pénz megy veszendőbe itt.

Ideje, hogy átlássuk, miszerint legfőbb hibánk volt, hogy az időt kellően föl nem használtuk, s túlköltöttük magunkat, nem nézván meg hová s mire adjuk a pénzt.

Szükségesnek tartám e két főhibánk feltüntetését, mert e két hibánk miatt nem valósulhatott intézetünk sem, s míg e hibákban szenvedünk nem is fogunk intézeteket alakíthatni, annyival kevésbé azokat fentarthatni. De, ha az elsőből megjavulva tevékenyek; s a másodikból kigyógyulva megindulunk, az akadályokat legyőzhetjük.

Eme általános elvek előrebocsátása után, azon ragaszkodástól indítva, melylyel vivodánk iránt viseltetem, megkísértem a tulságos részletekbe nem bocsátkozni, kifejezni; hogy vivodánk jeleni saanyaru helyzetén mikép lehetne segíteni.

Hiszem, hogy lesznek, kik a hivatalban beavatkozást egy társadalmi tag jogától megkülönböztetni nem tudván, engem más ügyeibe avatkoznak fognak nevezni. De másfelől meg vagyok győződve, hogy lesznek olyanok is, kik szavaim igazságát átlátva, nézeteik nyilvánítása által azon elvek mellett fognak harcolni, melyeket fennebb említék.

Am azok véleményével nem törődve, ezeknek segélyre csekély erőmet mindig felajánlom, ha ugyan elfogadjatik.

Vivodánk sok nem fizető tag, s igen kevés fizető tag, számtalan törött vitör, még több kardmarkolat birtokosa tüke nélkül teng... él egy napról a másra.

Újja szervezése elérhető elegendő tagok szerzése, adakozás utján tüke biztosítása, s helyes belserveszés által.

E pár sorban kitérünk egy a jelen számandó helyzet, melyben vivodánk van, mint a cél, mely felé az újja szervezés által törekedünk kell.

De lássuk az eszközöket egyenkint.

A mi a pénzszerzést illeti: ez egyfelől adakozások utján volna lehetséges, de másfelől vivodánk azon kedvező helyzetben van, hogy a 48 előtt egy Kolozsvárt fenálló vivodára adott kegyes adományok s illetőleg hitelzvények, melyek 1850-ben mindenkinek visszaadattak, kérvényezés utján megnyitását remélheti.

Vagy ha eme kérelem sikertelen volna, a jelen vivodának, vagy a vivoda újra szervezésére alakult bizottmányunk nézetem szerint joga van, azon összeget, mely 1850-ben a magát kötelező halála miatt vissza nem adathatott, vagy a vivoda készpénzt képezte, követelni. Joga van ezen összegre nézetem szerint azért, mert, ha az nem is közvetlenül a mostani vivodára volt adva — de közvetve igen — mert ama kegyes adományok által ugyanazon cél elérése céloztatott.

Mindenestre több joga van vivodánknek ez összeghez mint egyeseknek, kik azt most kölcsönképp bírják. Ugy hiszem, ha ama összeg vivodánk fenálltatására fordítatik, sokkal többet fog jövedelmezni a körnek mint így, most kegyes alapítványok és adományok, melyek ez összeg gyűjtését és megtakarítását lehetségesítették, nem egyesek segéllésére, hanem egy intézet fentartására tettek és adtak.

Ezen okokból kiindulva, hiszem azt, hogy az egyeseknek, kik intézetünk fenállása iránt érdekel viseltetnek, fáradozásai e tekintetben sikertelenek nem lennének, s meg vagyok győződve, hogy mihamarabb e tekintetben lépéseket fognak tenni.

Másfelől aláírási iver kibocsátása által is várható bizonyos összeg összegyűjtetése; mert ha visszaemlékezünk a múlt év nyarára, midőn egy lovada, vivoda, lövőde és testgyakorlati intézet felállítása céloztatott, mely a pénzhiány miatt nem létesülhetett, remélhetjük, hogy azok, kik ama intézetre adakozni szándékoztak, meghiusulván az, ezen hasonló célú intézettől adományait megvonni nem fogják.

E két mód eredménye, remélhetőleg egy oly összeg beszerzése lenne, mely elegendő leend vivodánk fenállása biztosítására; feltéve, hogy az jól szerveztetik.

Vivodánk jelenleg bir ugyan szabályokkal, de ezen szabályok nem igen vétetnek tekintetbe, s éppen ezért kellő s helyes belserveszésre szükségesnek tartom az elévült szabályokat újakkal, s a nem elég szigorúakat szigorubbakkal felcserélni.

Első, nézetem szerint, egy intézet fenállására tagjai pontos fizetése. Ez pedig leginkább az által eszközölhetetnek, ha a bizottmány havonként a hírlapokban jelentést tenne az intézet állásáról, melyből természetesen ki nem maradhat azok neve, kik az intézet iránti kötelezettségüknek eleget nem tettek.

Ezen eljárás haszna lenne, hogy a közönség látva ez intézet működését, pártfogására serkentetnek, a fizetni nem akarók pedig erkölcsileg kényszerítettetnek, s azok, kik megelégedtek, figyelmeztetnek.

A vivoda belserveszetére nézve nagyon ügyelni kellene a vitör- és kardtörésekre s azok pontos fizetésére. Hogy ez pontosabban történjék mint ment, s hogy azon helyzetbe ne jöhessen a vivoda, hogy

e pontatlanság miatt elegendő vésztközlő ne rendelkezessék, szükséges, hogy a bizottmány tagjai felváltva naponként a törések felett feltűgyeljenek, s a törésekről felelősök legyenek, s a kárt, mely feltűgyelési idejük alatt történt, ha urát adni nem tudják, megtéríteni tartozzanak.

Ez által el lenne nézetem szerint az, hogy az ügyész tulságos kötelességekkel nem terhelhetnék, a pénztárnoknak a bevétellel kevesebb dolga lenne, s végre a bizottmányi tagok a rendes tagokra egy mint egymásra feltűgyelvé, e tekintetben rendeltenségek nem állának elő, vagy legalább sokkal kisebb mérvben mint most.

E fennebb kifejtett általános elveket kellene nézetem szerint a vivoda újjaszervezésénél követni, részletekben feleslegesnek tartám bocsátkozni, mert az általános elvek részletezése nem egyes tag, hanem az alakulandó vagy jelenben működő bizottmány dolga.

En hiszem, hogy igénytelen szavaim által ha nem is egyebet, de azt elértem, hogy kik eddig figyelmüket elvonták e szükséges intézettől, ezután érdeklődjenek iránta viseltetni, azok pedig, kik eddig is tevékenyek voltak annak fentartásán, kettőzött munkássággal fognak újjaszervezéséhez fogni.

B. Kemény Istvánnak választóihoz intézett beszéde.

(Március 7-én az igazolvány átnyújtása alkalmával.)

Kirekesztőleg a nemesség három izben, a forradalom után viszont ezen osztály, és pedig már az 1848-diki törvények által magunkhoz emelt, politikailag eddig jogosulatlan urbésekkal együtt közösen gyakorolt választás utján, viszont három izben s így hatszor tisztelt meg e nemes megye részéről a követi diszes s egyaránt terhes küldetés-sel. Bárha megválasztásom mindannyiszor nem egészen véletlenül történt, midőn a hír, mint már teljes bizonyosság jutott el hozzám — hogy többet ne mondjak — megdöbbentem, egyfelől győnge válla-laim s általán a töredékeny emberi erőtvén vizsgálát alá, másfelől a roppant teendők s olykor egyetlen egy elhibázott szavazaton örökre eltemethető közügyeink fontolgatásába mélyedvén el. Ugy hiszem uraim, miképp megdöbbenésem s önmagamba mélyedésem természetesnek fogják találni, annyival is inkább, mivel mostan utasítás hiányában a követ, egy szólnán, egyedül csak magára van utasítva. Az így ily állásban csekély nézetem szerint uraim a választók legtöbb biztosságot követjük multjában s csak kisebb részben annak program-jában kereshetnek és találhatnak; és valjon anynyi különböző törvényhatóságokban elmondott jeles programok után lehet-e szólni ismétlés nélkül? Jelesen, midőn magam alig két hóval ezelőtt nyilvánítottam egy a mostanhoz hasonló ünnepélyes alkalommal a közügyekre vonatkozó nézeteimet.

A legkönynyelműbb, az aytai örökséget gondatlanul fecseklőt is olykor — habár futólag — komoly s megdöbbentő gondolatok szállják meg; hát valjon a mindnyájunk közös örökét, a szent korona országai eldarabolását szabad lenne-e elnézni. Ha volt is uraim, de Istennek hála alig egy pár ilyen magyar ember, kiknek Heróstratusi nevét a törté-nész szomorúan jegyezte a történelemnek egy feketén szegélyezett lapjára, kik a magyar birodalom szétadarabolását tanácsolták, most már ilyesmitől tartani többé nem lehet, mert hiszen a törvényes integritást maga ő Felsége legkegyelmesebb urunk mondá ki, s mert hiszen ahoz különben is, a körülményeknek egy kedvezőtlenebb változása közben is csak az én és elvarátim politikai megsemmisítettségünk után és mellett lehet hozzá jutni.

Buzgók fogok a megyei rendszer visszaállítására törekedni. Ebben rejlik a jó és olcsó adminis-tratio, a mi idővel a közterhek alább szállíthatását eredményezendi, de különben is ezen rendszer a szabadság egyik legjobb palladiuma és a politikai mivelődés előskolája.

A magyar felelős ministerium levén azon institutio, a mely a pragmatica sanctio által körvo-nalozott határokon belül az alkotmányos szabadsá-got kiválóan biztosítja, buzgók fogok arra töreked-ni, hogy a ministerium kinevezésének hírével önk-et minél előbb meglepjem.

A mint ezt uraim már több izben nyilvánítottam, a nemzetiségi gyászos hon szerintem is nem egyéb és nem több, mint legnagyobbára vakbuzgó, és sokkal inkább félreismerhetlenül kirívó anyagi ér-dekek önzésébe süllyedt egyének találmánya. A nemzetiség az államnak nem célja; a törekvés czelpontja az alkotmányos szabadság általi biztosí-tása az ahoz kapcsolott józan igények szabad fejle-désének is, és mintán az 1848-diki törvények tetjes jogegyenlőséget proclamaáltak, biztosan reménylem, hogy ezen baj is rendre rendre, de sőt azonnal el-veszti fullánkját, mihelyt ezen szó „subventio“ a kormányférfiak szótárából kihul. Részemről az utó-hullámzás lecsendesítésére mind azt elköve-tendem, mit az alkotmányos szabadság koezkázta-tása s a politikai nemzet-egység megsemmisítése nélkül megtenni lehetend.

Hátra lenne még uraim a kibékülés nagy fel-adatának szerencsés megoldása. Bárha az ő Fel-sége — ki egy maga többet tett a szerencsés meg-oldhatásra, mint talán mi magunk összesen is te-hettünk volna — legmagasabb színvonalon álló leg-kegyelmesebb nézetei, s bárha némely érdem és érdemeik által legmagasb állambizalmi polczra

emelkedett hazánkfiainak szent s önzéstelenül ösz-szevágó törekvései, az utat előttünk megtörték, meg kell vallani, mégis az a legnagyobb baj és akadály. Tisztaba lön ugyan hozva, hogy kielégített Magyar-ország nélkül nincs hatalmas Austria, tisztaba lön hozva, hogy Magyarország csak is ősi, annyi fel-áldozással szerzett, megóvott és atyáink bölcsesége által rendre, rendre tovább fejlesztett alkotmányá-nak visszanyerése mellett, és után elégtételt ki, és így, mint előbb is említém, az ut meg van tör-ve, de azért, ismétlem, mégis csak itt találkoznak a legnagyobb nehézségekkel; azonban alig hiszem, hogy csalódjam, ha azt mondom, hogy az Ariadne fonala már kezünkben ne lenne: amaz, esetről esetre, az országgyűlések által kinevezendő bizott-ságokban, a melyekre a had-, pénz- és külügyek elintézése, mennyiben a birodalom másik felével azok közösök lehetnek, bizattatnék. De ki lenne uraim képes a középponttól annyira távol, az ese-mények gyors változása mellett részletezésekre ele-gyedni? En uraim azon nézethez fogok csatlakoz-ni, a mely minél többet biztosít, minél kevesebbet veszélyeztet.

De uraim! mindezen annyira beható életké-r-dések közül elmondott program a követ előtt mégis felette tágas tért, hátmegett pedig temetelen ajtókat hágy nyitva; szerintem a teljesebb biztosi-ték nem másba keresendő, mint a követ multja- és azon nyilatkozatában, a melyet egyéniségével szoro-sabb kapcsolat és úgy szólva énjéből kifolyólag ilyen alkalommal proclama. Ilyen a többek között az, mely szerint szentül ígérem, hogy a magam függetlenségét minden bizonynyal hiven meg fogom őrizni minden, akár felülről, akár alulról jöhető csáb, inger, vesztegetés és ijesztés ellenében. Van-nak emberek, a kik netalán meg némi élvezetet találnak abban, hogy ha a könnyen félrevezetett nép rosztalásával találkoznak, de aztán egy lán-cszem megzörrenésére tévedő gondolat minden ere-lyüket egyszerre lehúti. Vannak emberek, a kik a netalán felülről jövő önkénnyel könnyebben daczol-nak, de a változókon népkégy legkisebb kedvez-őtlen elfordulására azonnal kétségbe esnek. Ugy hiszem uraim, kötelességet teljes hűséggel csak az teljesítheti, a ki mindkét nemű függetlenségét hi-ven megőrizheti, mit én fogadok és ígérek.

Egy keservesen teljesedőbe ment jóslatom szerint annyit szenvedett hazánkban, és pedig leg-méltatlanabban Enyed állotta ki a legnagyobb kino-kat. S midőn egy állam alapjában rendül meg, egy szóvala felbomlásnak indul, s emberi testhez ha-szonlva betegesnek tekinthetők, akkor az ilyen országnak, majdnem kivétel nélkül, minden tagjai is különböző és sok szenvedtetéseknek vannak ki-téve, legyenek azonban polgártársaim a legjobb re-mény- és bizalommal, mert alkotmányos életünk felvirágzásában szenvedéseik minden bizonynyal határt fognak találni.

Egy számtalanszor ismételt s kétség alá nem vonható tények által igazolt állítás az, miképp egy állam jövődjére az ifjuság soliditásától függ. El-mondhatja-e egy közép koru, a kellő neveltetésben netalán hátramaradt: megtöröm az előítéletet, da-czolok a szegénységgel, elhatároztam, hogy függet-len, hatalmas és befolyásos ember leszek, megor-vosom az emberiség vérző sebeit; mind ezen ne-mes föltételektől az ilyen már el van esve, késeve, de a fiatalság előtt nyitva áll az út, és ime ezért rejlik bennük saját magok és a haza szebb jövő-n-dője és nagy örömré szolgál nyilvánítani, mi-képp egyaránt a megyei és iskolai ifjuság köré-ben többeket ismertem fel, a kik a fennebb általam felhozott feltételektől dagadozó kebellet, a lemondás nehéz ösvényén szorgalommal gyűjtik a célrave-zető erőt.

És már uraim, én a legrövidebb idő, egy pár nap alatt indulok, magammal vivén a már Istennek hála egybeolvadt két haza keserveit, magammal vivén az önk nagybecsű emléket; biztosíthatom és biztositom önket uraim, hogy ha nem győzelem-mel, lehet, hogy politikailag összetörve, de minden-esetre a magam és kildőim becsületét szentül meg-őrizve fogok visszatérni.

Követválasztási mozgalmak.

— Marosszékről, hol a pártviszály miatt oly sajátszerű dolgok fejlődtek ki, egy oly levelet kaptunk a választás eredményéről, hogy abból a legjobb akarattal se vehetünk fel többet, mint azt, hogy idősb gróf Teleki Domokos és Tolnai Gá-bor lettek megválasztva. Elég az, hogy meg van-nak választva Marosszék képviselői, s éljenek!

— Alsó-Fehérmegyéből azon újabb tu-dósítást veszszük, hogy ott a pártérzelem tények-ben s oly oldalról nyilatkozik, a honnan éppen nem várunk volna. Közlünk ennyit: „Egy loyális hazafi Cs. Ferencz ur bátor volt azt mondani, hogy nem marad egyéb hátra a magyaroknak, mint nem szavazni. Erre ezen ur, mint „bujtógató“ ellen a szolgabíró — ki egyszersmind a feladónak látszik — odantámasztott, hogy vegyen jegyzőkönyvet fel. E szerint A-Fehérmegyében a magyar pártion le-vők nézete terrorizáltatik, s a „bujtogatás“ fogalma a legsajátszerűbb módon van felfogva a hivatali főnökségnél. Valjon — ugymond tudósítónk — A. aljegyző, s főispáni küldött, ki Alvinczen nem átal-lotta kimondani, hogy minden szolgabíró, ki a ren-deletnek meg nem felel, hivatalával játszik,

mert mindenkinek van bibije, a miért belé lehet akadni, s ki a szász papokat Halmágyi ellen oly illoyalis módon s oly mystificalo argumentummal kívánta igazolni, mi akkor? az ilyen „hazafias“ nyilatkozat nem lenne-e szintén jegyzőkönyvileg megürkítendő? a nézetet ily módon nyilvánítani, nem bujtogatás? vagy nekik minden szabad azon némelek előtt már érthetetlené válni kezdő különös kegyenl fogva, melyet élvez? stb. stb. Nem akarunk visszaélni hatalmunkkal, mely nekünk ez ügyben közelről érdekeltnek jutott, midőn e nem csekély tekintélyű lap ideiglenes szerkesztése ránk ruházott; de lehetetlen mély sajnálatunkat nem fejezni ki azon pártviszály felett, mely ama megyében kifejlődött, s mely végre is onnan ered, hogy a valószínű többséget a nagyon kétes, de hivatali tekintéllyel támogatott kisebbség akarta s — úgy látszik — akarja majorizálni. Legyen már béke s egyetértés! ezt óhajtuk, s ha az illető párt — mely, eléggé meg nem hálálható méltánálással becsületes, hazafias törekvéseink iránt, csekély személyűntek akarta volna bizalmával megtisztelni — megengedi, szívesen hozzuk meg részünkről a lemondás aldozatát.

— Eppen most értesültünk, hogy A. Fehérmege vingárdi választókörletében a Borbándra f. h. 19-re áttett új választás iránti rendelkezés ellen Balázsfalváról tiltakozás adatott be a kir. fő-kormányzékhoz, mely ottan tegnapelőtt tárgyalatván, felfüggesztetett, azon okból, mivel hasonló intézkedés tételére csak a megyei bizottság illetékes. Hasonló esetben hasonló ítélet mondott ki a fő-kormányzék Fogarasra nézve. Tehát 19-dikén Borbándon nem lesz új választás.

— Szászvárosszákon országgyűlési képviselőül Balomiri János és Tulbasiu J. fincz officialis választottak meg.

— Besztercevidék képviselői báró Löwensthal Sámuel és Lang bírósági titkár lettek.

— Abrudbányán a románok közül csak 16 szavazó gyakorolta jogát; a többi passzív magatartást tanúsított. Képviselő lett Széles Diénezs.

— Székely-Udvart hely városa részéről a pesti közös országgyűlésre képviselőül Boór János választott meg 244 szavazattal Bacsoni Ádám ellenében, ki 155 szavazatot kapott.

Hazai intézetek

Az erdélyi kölcsönös jég- és tűzkármentő társaság idei február 26-án tartott közgyűléséről.

E közgyűlésnek két tárgya volt: az évi zárszámadás megvizsgálása, s a múlt 1865-ik évben rendkívüli szándékú történeti tüzesetek miatti károk mimódon fedezése. Az elsőre nézve miután a számadást egy öttagni bizottság behatólag és részletesen megvizsgálta, s mind a kiadásokat, mind a bevételeket kellőleg tanúsítottaknak, a pénztárban lenni kellett mindenféle pénzeket, hitelpapírokat, váltóleveleket benn a pénztárban, az ügynökknél künn levő követelések tanúsítványait pedig rendben találta, s miután a bizottság e tárgyban tett jelentését a választmány maga is helyesnek és a dolog állásával meggyezőnek látta; ennél fogva igazgató Kulisecki János az 1865-ik évi számadás terhe alól feloldoztatott.

A másodikra t. i. a rendkívüli égek miatt előidézett, még eddig ki nem fizetett károk fedezési módjára nézve, a közgyűlés egyértelműleg elhatározta, hogy a társaság saját társulat tagjainak karát gyorsan kitisztíttatni s hiány nélkül megfizetni szabály- és törvényszerű s egyszersmind erkölcsi kötelezettségének tartja. Mi végre a kölcsönösseg természetében és rendszerében, mint szintén az alapszabályokban alapuló díjptólek-kötelezettség elvénél fogva megrendelte: hogy a társulatnak 1865-re kötelezve volt minden tagja, azon kötelezettségénél fogva, miszerint rendkívüli esetekben a szokott díjon felül, annak hatszorosa értékéig közre járulni köteles, ezáltal igénybe véve a meglevő tartalékot is, az érintett hatszorosa díjnak csak is 1/2-ed részét az igazgatóság által a szabályok értelmében kijelölendő idő alatt a társulat pénztárába fizesse be, s abból az igazgatóság a kárvallottakat követeléseik megállapított mértéke szerint elgítse ki. Ezt a társulat tagjai, melynek összes száma a 25,000 számot, a biztosított érték pedig a 13 milliót meghaladja, annál inkább elhordozhatja, mivel a társaság 22 évi fennállása óta a tizszakban soha díjptólek-kiróvást nem tett; ellenben osztalékokat kétszer adott, s azok közül egyszer — 1854-ben 63% jutott, a mi a mostani kiróvásnál csak 7%-tel kevesebb. A társulat egy részének még akkor a volt nézete, hogy abból tartalék alakíttassék, nagyobb szerencsétlenségek esetére. De a többség a kiosztást látta előnyösebbnek, azon elvvel fogva, miszerint úgy a nyereség, mint a bekövetkező balesetek idejében a magát kiűfendő hiány a társulat tagjait illeti.

Voltak még más tárgyak is, n. m. a kir. fő-kormányzék által levő átvizsgált alapszabályaink megerősítésének sürgetése, új választmányi tagok választása stb., de ezekkel a politikai hírek után vágyó közönség figyelmét nem fásztjuk.

Ennyit a nagy közönség előleges tájékoztására; a társulat tagjai bővebben fognak értesülni a nem sokára megjelenő hivatalos előterjesztésekből.

Jelenléte a kolozsvári jótékony nő-egylet választmányának mart. 8-án tartott üléséről.

1) Nyomdai munkákért 57 ft 20 kr utalványoztatik.

2) A casino termében hushagyó kedden tartott bárendezői 8 vég gyapott-gyolcsot adtak át a választmányának felhasználás végett.

3) Gr. Teleki Domokosné teljes száma szavazattal újból elnökké választott.

4) Székely Dávidné viszont lemondván másodelnök hivatáról, másodelnöknek megválasztott 26 szavazattal báró Bánfi Albertné; 5 szavazat gr. Eszterházi Jánosnéra esvén.

5) Másodelnök Kriza Jánosné lemondván hivatáról, az egész választmány egyhangú kívánatára megmaradt.

6) A választmány 9 folyamodónak havanként kiadandólag 59, tíznek egyszersmindkor 30 forintot utalványozott.

7) A választmányból kilépett Győrffy Mihály és Tanffer Károlyné.

8) A választmány még korábban meghatározta, hogy a választmány részben évenként megváltozzék, és annyiban új választás történjék, hogy az egyet ügyeivel minél több tagja ismerkedjék meg. Jelenleg sorsvonás útján kiléptek: Forrai Ferenczné, gr. Bethlen Miklósné, Dözs Dánielné, Bán Istvánné, ifj. gr. Bethlen Ferenczné, Benel Jánosné, Zsigmond Elekné, Zeyk Józsefné, Vikol Gergelyné, gr. Bánfi Béláné, gr. Lázár Miklósné, Kövári Lászlóné, Fischer Lajosné és Dietrich Sámuelné. Új választás a legközelebbi ülésben lesz.

Kovácsi Antal titkár.

Különfélék.

© Az újabb választásfelirati javaslatot lapunk mai számának melléklete gyanánt közöljük.

— A színház-alap gyarapítására jövő kedden f. hó 20-án „Mirabeau fiatalokora“ című 4 felv. új francia színműt fog előadni. Irta Langle Aglic és Deslandes Raimond. Franciaából fordította Paulai Ede. Először adatott Párisban a Vaudeville színházban 1864. nov. 11-én. Pesten a múlt hóban került először színre, s általános tetszésben részesült. A haza és nemzet egyik valóban édes gyermeke az itteni nemzeti színház, s a hazafias kolozsvári közönség mindig kiváló gondoljai közé sorolta ezen, főleg az ő művelődésére és mulattatására szolgáló közintézet ápolását. Meg vagyunk tehát győződve, hogy ezáltal is tömegesen sietend ez előadásra, melynek érdekét nem csak az emelendi, hogy ez alkalommal ismét egy a bécsi udvari színház hírneves festője, Briosechi Károly műtermében készült pompás új színpadi díszlet fog legelőször bemutatni; hogy továbbá az előadandó jeles színmű egy a kolozsvári közönség jó emlékében élő pesti tehetséges színész sikerült fordítása, hanem főleg az: hogy maga a kitűnő mű tárgya a francia történelem egyik legkiválóbb egyéniségének, az egész Európára kiható reformerszmék szelleműs előharcosának, a híres parlamenti szónok és államférfiának fiatalkorát jellemzi, s mint egy tükörben állítja elénk, minő csekélyesüri körülmények adnak néha lökést a legfontosabb világeseményeknek. Mirabeau életére nagy befolyással volt apja zsarnoksága és egy szerencsétlen szerelem. — A t. cz. közönség részvételére annál inkább számítunk, mert a színház még hátra levő díszítése még sok költséget igényel. — Belépti jegyekre előjegyezni lehet a színházi irodában.

— Necrolog.) Mező paniti Nagy József, királyi táblai nyugalmozott főigazgató, s a helyi ev. reform. egyházi tanács tiszteletre méltó tagja, nincs többé! Folyó év martius 11-én éjjeli 12 órakor, élte 75-dik évében, többnapig tartó súlyos betegség következtében, megszűnt élni. S a mogorra öreg-ség beszállásolási céduláját az örökélet bementijegyével cserélte ki. Béke porainak! M. Vársárhelyt, martius 12-én 1866.

— Örömmel értesültünk, hogy a köz javára t. i. szarvasmarhánk minősége javítására célzó szűz-gulya tartása a helybeli katolika plebánia tulajdonhoz tartozó tölgyesi legelő új bérleje, Szent-györgyi József által célba vevődött. Ha visszapihentünk a múlt két évi marhakiállításra, ha figyelemmel körültekintünk szarvasmarha vásárainkon, nem tagadhatjuk: hogy — igára való ökröinket részben kivéve — szarvasmarhánk állapota már rég szűkeessé tette, hogy ennek emelésére erőlyes lépések történjenek. Nem kételkedünk tehát, hogy szarvasmarhát nevelő gazdáink a nevezett szűz-gulya felállításában részt veendnek, közfudomásu lévén az illető legelőnek jósága. A legeltetési ár — ha jól értesültünk — csak annyi lesz, a mennyi eddig is e legelőn volt, 5 o. é. forint egy másod vagy harmad futvi tündért. (Beküldetett)

— A jövő hó folytán a látványos „Ördög pilulái“ című operette is színre kerül. A magyar provincia mindenütt nagy közönség előtt adták, meglátjuk lesz-e itt is vonzereje.

— A Balázs-Bognár Vilma contra Radnóthfá-féle per szerencsés véget ér. Az intendáns ur, mint udvariasság ember, érezte, hogy nőkel szemben csak vesztett csatára lehet kilitása, s így letette a fekvért, s a kedvelt művésznőnek csakugyan megadta méltányos követelését, a min annyival inkább örvendünk, mert Bognár Vilma még ezután vár nemzeti intézetünknek a legzebb jövő.

— Lapunknak f. évi 27-dik számában felhívtuk olvasóink figyelmét Bogdán Lajos elszegényedett agg táncmester felszegelésére, ki akkor már súlyosan beteg is volt. Azóta Bogdán L. meghalt, s családja nyomorban maradt. Felszólalásunk nem volt egészen sikertelen, mert Seps-Szent-György Vitélyos Béláné urasszonytól 11 forintnyi segély adományt vettünk, mely összeghez névszerint járultak: Vitélyos Béláné 2 ft, Bogdán 1 ft, Bogdán Flórián 50 kr, Vajna Sándor 50 kr, Ötvös Pál 50 kr, Benkő és Csutak 50 kr, Melik 20 kr, Gál Károlyné 50 kr, Valaki 10 kr, Andor 20 kr, Wellenreiter Jánosné 50 kr, N. N. 20 kr, N. N. 20 kr, Kósa Dávidné 20 kr, Molnár Sámuelné 30 kr, N. N. 20 kr, N. N. 10 kr, N. N. 10 kr, Gidófalviné 30 kr, Gyárfás Lajosné 50 kr, Wisiákné 70 kr, N. N. 10 kr, Pál István 20 kr, Kupferstich József 1 ft, Bod Gy. 10 kr, Darabos Istvánné 30 kr — összesen 11 ft 10.

— „Képes Világ“ címmel közelébb egy illusztrált füzetes folyóirat fog megjelenni a Deutsch testvérek kiadásában, széptollu beszélyírók Vértesi Arnold szerkesztése mellett. A vállalat egyik vonzó oldala az is, hogy az előfizetési pénzek öt százalékját az irói segélyegyletnek adják.

— Szandház Károly, pesti szobrász, új szobor-anyagot talált fel, melynek vegyítéséhez és kezeléséhez eddig csak ő ért s melyet először ő alkalmazott szobor-mintázására. Ily mintát ki is állított az országos képművészeti társulat csarnokában. Thán Károly egyetemi vegytanár, a társulat által kikért véleményes jelentésében az anyagról igen kedvezően nyilatkozik, melyet a képművészetre és az iparra nézve egyaránt igen becses fölfedezésnek mond. Oly kemény, mint a legfinomabb márvány, a víz, levegő és hőmérséki változásokat a márványnál jobban kiállja, de csekélyebb ártatásossággal bír, s így művészi tekintetben hátrább áll.

— Kuzs herceg Pesten át Bécsbe utazván, itt egy napot időzött. Az „Angol Királynő“ vendéglőben volt szállva, s mint egy bécsi lapnak írják, csak oly személyeket fogadott el látogatásra, kiket magához kéretett. Megérkezése után azonnal segédet, Piszotzki ezredet a Pesten levő orosz ügyvivő, Wassiliskoff urhoz küldött. Később Morier attaché ur látogatta meg s egy levelet adott át a hercegnek. Obrenovich hercegnő számára is az „Angol Királynő“ ben lettek szobák megrendelve.

— (Olajforrások Éjszak-Amerikában.) Pennsylvania állam nyugati részében olajforrásokat fedeztek föl, melyek valódi aranybányaként jövedelmeznek. Kilencz hóval ezelőtt Pithole városa csak két házból állott, most azonban már 12 vendéglő, és posta hivatal is van e városban. A vendéglő fényes jövedelmeket mutat fel, és a posta havonként 50,000 levelet kézbesít; az ott megjelenő napilap 3,000 példányban nyomtatik. Valódi amerikai haladás! Ugyancsak Pennsylvaniában Franklin városától mintegy tizenöt mérföldnyire az olaj véletlenül meggyuladt; az eleinte csekély lángokat azonban sehogys sem sikerült eloltani. Később növekedtek e lángok, míg végre 60 egész 100 lábnyi magasságra emelkedtek elannyira, hogy az egész vidéket bevilágították, sőt még Franklinban is láthatók voltak azok. A talaj több száz lábnyira oly forró volt, mintha tűz égett volna alatta, és sokára oly gyönyörű növényzet fejlődött ki rajta, mint tavasszal.

— Markl sikkasztási pere, mely közelébb folyt le Bécsben, nagy szenatiót keltett fel. Markl Rudolf jó bécsi család sarjádéka, 29 éves, s a Credit-Anstalt pénztárnoka volt. Egy szerencsétlen bal-lépesnek lett ő áldozata. Ugyanis Markl Rudolf 1858-ban egy váltó lefizetése alkalmával megvizsgálván pénze állapotát, egy 900 forintból álló deficitnek jött nyomára. A helyett, hogy férfias be-jelentés által a helyzetet felderítette, és a hiányt lefizetni igyekezett volna, a szerencsétlen börze-térkedésbe ereszkedett. De az efféle dolog csak ritkán vezetett célra. Látva, hogy kifizetett célját a börzén el nem éri, a lutria-játékhoz folyamodott. Még senki sem tett talán oly nagy összegeket a lutria mint ő: körülbelül másfél millió forintot rakott a lutria, és csak egy milliót nyert. A szerencse némi tünde mosolygással mellett Markl azonban itt sem volt szerencsésebb az előbbi térkedésnél; — vesztett, és a véstetjes hinárból kigázolni már nem tudván, hanyatt-homlok rohant a végveszély elé. 1864-ik dec. közpeze táján 80,000, — végén már 90,000 ft-ra ment a hiány, mely is 1865-dik év folytán 270,000 forintra, annak végén 420,000 forintra, végre a jelen évben 452,820 ft 59 kr-ra szaporodott. Február 13-án megbetegedvén, a kulcsokat az igazgatóságának benyújtá. A bűn ekkor fedeztetett fel. Markl mindjárt bevallá bűnét, és e bevallásához mind az elővizsgálathoz, mind a vég-tárgyalásban bű maradt. Az ítéletet a bécsi császár országos törvényszék múlt pénteken mondá ki a bűnös felett. Markl Rudolf sikkasztási bűnéért négy évi nehéz fogságra és a hitelintézet részére fizetendő 183,000 ft pénzbírságra ítéltetett. Az ítélet indokaiiban súlyosító körülmény gyanánt van tekintetve az, hogy az okozott kár nagy, hogy több ízben hamisítás történt, hogy hitelintézet iránti bizalom a bűn következtében meg lön rendítve; ellenben a bűnös mocskoltalan előélete, türelemes vallomása, az okozott kár helyreállítását célzó törekvése, és

az intézet rossz ellenőrzési módja, enyhítő körülményekül lőnek betudva.

— Nyilatkozat. Kolozsvári jóakaróimnak adom tudtára, hogy érdemtelennül tisztelték meg, mikor a „Magyar Világ“-ban megjelent „Erdélyi képeket“ nekem tulajdonították. A nevezett lapba soha egy betűt sem irtam. Réthi Lajos.

Második értesítés a bukovinai andrásfalvi inséggel küzdő magyar rokonaink felszegeléséről.

Február 24-kén küldöttem vála el posta útján 140 ft o. é. az andrásfalvi éhségben szenvedők felszegelésére, mely összeget az odavaló ev. ref. pap t. Bíró Mózes vevén, nem talál maga, és presbiteriuma szavakat ezen kegyes adománynak megköszönésére. Ezzel a pénzzel, mint írja, mindjárt gabonát vásároltak, és a legnagyobb inséggel küzdők közt, nem tekintve szorosan a vallásfelekezeti különbségre, azt kiosztották; de ebből egy főre csak harmadfél kupa gabona jutott, a mi csak egy csepp víz, mint a pap írja, az ő hivei epeztő szenvedők enyhítésére. 800 reformatus magyar rokonaink közt, csak 30 család van, kik még most élhetnek könyöradomány nélkül, de a még 5 hónap mulva bekövetkező aratásig, ez a 30 család is ma holnap kétségbeesve fog imádkozni a mindennapi kenyérért.

Sietek azért az első küldemény után hozzám begyűlt adományt posta útján elküldeni, Jézusunk azon vigasztaló szavaival: Isten, ki az égnek madarait táplálja, nem fog rólok is elfeledkezni. Az adakozók neveit most is közzé teszem két okból: egyikért azért, hogy azok mellett, kik a könyöradományt begyűjtötték, ez a közzététel, bizonyosságot tegyen annak hozzám küldéséről; másikért azért, hogy mindazok, kik még eddigelé nem szegtek meg kenyérüket éhező rokonaink számára, ez által felhiva legyenek emberbaráti kötelezettségük teljesítésére.

Es itt köszönetet szavazok minden jöltezőknek, azok között a n. enyedi, sz. régeni, mérai, választói, korod-szentmártoni egyházaknak és azok t. papjainak, valamint Zilah városa azon érdemes tagjainak, kik a Szilágyi Zsuzsanna Czell Benő urné nevé napját 16 ft o. é. ajándékkal tették érdekessé, s egyszersmind felkértem minden egyházainkat, azoknak lelkes papjait, teljesítsék a bukovinai szenvedőkre nézve Jézusunk azon szavait: „éhező voltam, ennem adtatok.“

A kegyes jöltezők nevei a kolozsvári egyházból.

Lukács Ferenczné Fehér Róziáné 1 ft, Lukács Károlyné 1 ft, a Bágyi Jóó nővérek 2 ft, gr. Eszterházi Jánosné 1 ft, öz. Kollát Sándorné 1 ft, Incze Mihály 1 ft, mlt. Bodor Pál 2 ft, Hodor Károlyné 1 ft, Antos Jánosné, b. Radák Kata 5 ft, öt névtelen 3 ft 60 kr; összesen Kolozsvárról 18 ft 60 kr.

M. Szakállból, Kósa János 2 ft; Zilahról: Czell Bennő urné nevénapján 16 ft.

Somogyi birtokos Horváth Márton 15 ft, a kinek levelet is elküldöttem a t. papnak. A mérai egyházból 4 ft, a sz. régeniből 11 ft, a választóból 4 ft 62 kr, a k. sz. mártoniból 3 ft, a nagyenyediből 57 ft 40 kr; a következő jöltezőktől: az enyedi egyház 5 ft, főispán m. Pogány György ur 5 ft, Sándor Elek 4 ft, Sárpatáki János 3 ft, Pál Imre 2 ft, Arányi Béla 2 ft, Ambrus Sámuel 2 ft, Vajna István 1 ft 50 kr; egy forintot adtak a következők: Török József, öz. b. Kemény Dénesné, m. Zeyk Károlyné, öz. Zeyk Miklósné, Vajna Antal, Fosztó Ferencz, Kasza Dániel, P. Szathmári Károly, öz. gr. Teleki Ádámné, Arkosi Lajos, Lengyel Gábor, Fodor Miklós, Horváth Ferencz, Farkas Sámuel, Szűcs Károly, Vén Ferencz, Incze János, egy valaki; 50 krt adtak a következők: Szabó Ferencz, Virágháti Farkas, Gardá Józsefné, Gyarmathi Soma, Bíró Miklós, Vokál János, Medgyes Bálintné, Benkő Márton, T. Sándor János, Török Dániel, Kovács Sándor; 60 krt adtak: Gáspár János, Lőcsei Lajos; több jöltezők adtak: 40—30—20—10 krt, ezekből gyűlt a nagy-enyedi egyházból a fenn kített összeg.

A mostani második küldemény összege 131 ft 62 kr o. é.; az elsővel elküldöttem 140 ft, tehát a két küldemény 271 ft 62 kr.

Jó szívvel felajánlom szolgálatomat egy harmadik küldeményre is.

Kolozsvárt, mart. 15-kén 1866.

Bodola Sámuel,
erdélyi ref. püspök.

Politikai hírek.

Angolország. London, mart. 13. Az alsóház ülésében az államkincstárnok előterjeszté a reformbillt, melyben a grófságok és városok csempésének tetemes leszállítása ajánlatik. Némiképen megtörtént az első felolvasás; a második ápril 12-re határozatott. A kormány ezen leszállítást csak a további reformok egy részének kívánja tekintetni, remélvén, hogy így hamarabb tul lehet rajta esni.

Franciaország. Páris, mart. 8. Franciaország és Oroszország a hercegségek kérdését a Dunafejedelemsegek ügyébeni conferentia elé szándékoznak terjesztetni. Austria már nyilatkozottatta

volna beleegyezését, Poroszország sem vonakodnék ugyanazt tenni, bizonyos biztosítékok kikötése mellett.

Olaszország. Nápoly, mart. 9. A kocsisok mozgalmában kolompokodó igazgatók üldözése s fűrkészése közben a rendőrség különféle fölfedezéseket tett, melyek házmotázásokat és befogatásokat is vontak magok után, nevezetesen két plebanusnál házmotázás tartott és Spano, volt esendői őrnagy, befogatott, a kinél alkalmilag meglették a kulcsát egy számmal gyakorlott titkos levelezésnek. — Egy három év előtt kiadott okmány is találták, melynek Ferenc király neve sajátkezűleg van aláírva, s a brigantás szervezésére szóló utasítást tartalmaz.

Németország. Hamburg, mart. 8. Az „Altonaer Beobachter“, állítólag, biztos forrásból tudja, hogy Austria és Poroszország már kiegyezkedett a legényegesebb pontokra nézve, s hogy Auszriának Holsteinből kivonulása várható.

A „Nordd. Allg. Ztg.“ bizonyos katonai intézkedésekről ír, melyek nem sokára bekövetkeznek. Ezen intézkedés szükséges voltát így indokolja: „Ha a hadsereg mozgósítatik, csak maga Berlin 15,000 embert tartozik kiállítani. Hogy ezen jelentékeny szám valóban kiálljon, előleges intézkedésekre van szükség. Az ily előleges intézkedések módja elméletileg már rég meg van állapítva,

de a gyakorlat eddig sem felelt meg a várakozásnak. Veszélyessé válhatnék tehát az ily előkészületek, a midőn már a mozgósítás el volna rendelve. Kíváncsok tehát, hogy a békét arra használjuk, hogy tapasztalatainkat egy valószínű mozgósítás esetére alkalmazhassuk. Ezen okból a közeli ellenőrségi gyűléseket alkalmával, megfűtetnek azon előleges intézkedések, melyek szükségesek, hogy mozgósítás esetére Berlin előállíthassa illetőségét.”

Moldva-Oláhország. A „N. Fremdenblatt“, bukaresti levelezője szerint Rosetti és collegái között, a ministeriumban végső meghasonlás uralkodik. Alkalmat a kitérésre a nemzetiség felállításának kérdése idézett elő. Rosetti, a nemzetiség felállítását után bizonyosan a helyzet ura lett volna Romániában. Ezen terv elhalasztatván, vagy végképp félrevetettvén, az indítványozó a ministeriumból kilépni szándékozik. Jassy városa a fő fészke a separatistáknak. Az oroszok a divide et impera elvénél fogva nagyon szíjják a tüzet, s Sturdza herceget ajánlják a moldvai nép figyelmébe.

Törökország. Konstantinápoly mart. 8. Aali pasa kinyilatkoztatta a követek konferenciájában, hogy Kuza letétetése megsemmisíti ipso facto a két fejedelemség egyesülését, az előbbi status quo-t állítja vissza, s a porta szerződésileg biztosított jogát használva, a követek által delegált biztost

fog Bukarestbe küldeni, hogy a mig két új fejedelm kinevezetnek, addig vegye át a kormányt. A sumlai parancsnokhoz rendelet küldetett, hogy legyen készen a határfel kiindulásra.

É-Amerika. Newyork, febr. 28. Johnson vetője mindenütt helyeseltetik s védelmezettetik. Johnson közlebb proclamálni fogja, — hogy: miután a tartós béke helyre van állítva, a déli államoknak meg lehet adni az önálló közkormányzatot.

Newyork, mart. 1. Tegnap Washingtonban egy feni meeting tartott, melyen azon terv lett közre téve, hogy British-Columbiát kézre kell kényszeríteni s a csendes Oceán partjain kalóz kikötőket csinálni. Az angol követ remonstrált; az elnök ma ministertanácsot hívott össze.

Ujabb. Berlin, mart. 13. A „Kreuzztg“ Mensdorff grófot azzal vádolja, hogy teljesen porosz ellenes befolyás alatt áll; sajnálkozással fejezi ki, hogy gr. Rechberg visszalépett, a ki a két nagyhatalom közti szövetség képviselője volt; végre ily fenyegetésre fakad: „Mi nem fogunk megállapodni a bécsi parancsszavára, sem általában a német kérdésben, sem különösen a holsteinban; hanem egyedül is készek vagyunk tovább menni.“ E nyilatkozatot oda magyarázzák, hogy Bis-

marck azt tanácsolja a királynak — miként 1863 ban a frankfurti fejedelmi gyűlés idején, — hogy mielőbb hívjon össze egy német parlamentet. A kereskedelmi szerződés megerősítésének kieserelése Porosz- és Olaszország között tegnap történt meg.

Nyílt posta.

— Csáky Soma ügyvéd urnak Diószegen. Magánleveiben tettük meg önhez meggyezésünket.

— M. K. Földvár. A vasat addig kell tünni, a mig meleg. Ugy hisszük elkésett azon czelra nézve, a miért a czikkoske írva látszik. Különben is inkább csak nyíltérbe való.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Március 16-kán: 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 62.80. — 5%. Metalliques 100 frt 60.65. — Bankrészvény 725. — Hitelintézet részvény 200 forint 139.70. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/4, kr 102.50. — Ezüst 101.70. — Cs. kir. arany 4.87. — 1860. kölcsön 78.25.

Gabonaár Kolozsvárt mártius 15-én 1866.

(Bécsi mérő, középár.)

Tisztabúza 3 frt 52 kr. Elegybúza 2 frt 40 kr. Rozs 2 frt 54 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt 32 kr. Törökabúza 2 frt 60 kr. Pityóka — 68 kr. Marhabúza foltja belváros 11, külvárosban 10 kr.

T. és felelős szerkesztő DÖRGA DÁNIEL.

HIVATALOS.

(115)

Licitations-Kundmachung.

(1—3)

Von Seite der k. k. Genie-Direktion zu Kronstadt wird hiemit zur allgemeinen Kenntniss gebracht, dass im Monate April 1866 an den unten angesetztten Tagen wegen kontraktlicher Sicherstellung der zur Instandhaltung der Militärgebäude und sonstigen Objekte am Hauptposten Kronstadt und in den Filialstationen S.-Szt. György, K.-Vásárhely, Csik-Szereda und Homorod erforderlichen Werkmeister-Arbeiten und Lieferungen Gegenstände auf die Zeit vom 1. Mai 1866 bis Ende December 1868 öffentliche Licitationen abgehalten werden.

Die Licitations-Verhandlungen erstrecken sich auf die vorkommenden Maurer-, Ziegeldecker-, Steinmetz-, Zimmermanns-, Tischler-, Schlosser-, Schmied-, Glaser-, Anstreicher-, Spengler- und Binder-Arbeiten, dann Eisenwaaren- und Baumaterialien-Lieferungen, als: Bruchsteine, Ziegeln, Kalk, Mauersand, Bauholz, Schotter u. s. w. Die Licitationen werden in den nachbenannten Stationen um 9 Uhr Vormittags an den folgenden Tagen abgehalten, und zwar:

Am 9. April 1866 in S.-Szt. György im Rechnungskanzleigebäude des dortigen k. k. Hengstendepots.

Am 11. April 1866 in K.-Vásárhely in der Kanzlei des Genie-Direktionsfiliales.

Am 13. April 1866 in Csik-Szereda im Schlossgebäude.

Am 18. April 1866 in Homorod im Kaserngebäude des Militär-Hengstenpostens Nr. 1.

Am 21. April 1866 in Kronstadt in der k. k. Militär-Bauverwaltungs-kanzlei, Spitalsengasse Nr. 414 im 1. Stock.

Alle Konkurrenten, welche sich an diesen Licitationen zu betheiligen wünschen, haben sich mit Orsbrigkeitlichen, oder auch von der Handels- und Gewerbekammer ausgestellten Zeugnissen über ihre Verlässlichkeit und Befähigung zur Uebernahme der ausgeschriebenen Arbeiten und Lieferungen auszuweisen. Diese Zeugnisse müssen im Laufe dieses Jahres ausgestellt worden sein, und es können von der Beibringung der erwähnten Zeugnisse nur jene Bewerber entbunden werden, welche der k. k. Genie-Direktion schon aus einem früheren Kontrakte-Verhältnisse als verlässliche Unternehmer bekannt sind.

Die für die einzelnen Arbeitsgattungen in jeder der vorbenannten 5 Stationen zu erlegenden Vadien, respektive Erfüllungs-Kautionen der Ersterer sind in österr. Währung.

	Vadium	Kautio
	fl. kr.	fl. kr.
Für die Maurer- sammt Ziegeldeckerarbeiten	50 —	100 —
„ Steinmetzarbeiten	15 —	30 —
„ Zimmermannsarbeiten	40 —	80 —
„ Tischlerarbeiten	15 —	30 —
„ Schlosserarbeiten	20 —	40 —
„ Schmiedarbeiten	5 —	10 —
„ Glaserarbeiten	10 —	20 —
„ Anstreicherarbeiten	5 —	10 —
„ Spenglerarbeiten	10 —	20 —
„ Binderarbeiten	2 50	5 —
„ Eisenwaarenlieferung	5 —	10 —
„ gesammte Baumaterialien	20 —	40 —

Die Licitacion geschieht mündlich mittelst Percenten-Nachlässen oder Zuschüssen auf die festen Grundpreise der bestehenden Preistarife; es werden jedoch auch schriftliche Offerte angenommen, wenn sie noch vor Beginn der mündlichen Licitacion eintreffen.

Diese mit 50 kr. Stempel versehenen Offerte müssen den Kontraksbedingungen, welchen sich der Offerent zu unterwerfen hat, genau entsprechen, und darin die Anbote mittelst Percenten-Nachlässen oder Zuschüssen von den Einheitspreisen der Tarife mit Ziffern und Buchstaben genau angegeben sein, sowie auch die Erfüllungs-Kautio beilegen. Auch ist in den Offerten der Charakter und Wohnort des Offerenten deutlich anzugeben und dessen eigenhändige Unterschrift beizusetzen. Offerte, welche diesen Bestimmungen nicht entsprechen oder unbestimmte Anbote enthalten, nämlich: um ein oder mehrere Percente auf die noch unbekannten Bestote der mündlichen Licitacion, oder eines anderen eingereichten Offertes, besser bieren, sowie in telegraphischer Form einlangende Offerte bleiben unberücksichtigt.

Nach abgeschlossener Licitacion wird kein Anbot mehr angenommen. Alle näheren Bedingungen können in Kronstadt in der k. k. Militär-Bauverwaltungs-kanzlei, in den Station S.-Szt. György, K.-Vásárhely, Csik-Szereda und Homorod aber bei den löblichen k. k. Militär-Stationskommanden zu den gewöhnlichen Amtsstunden eingesehen werden.

Offerte für Kronstadt sind an die k. k. Genie-Direktion, für die übrigen Stationen an das betreffende Militär-Station-Kommando versiegelt einzusenden, und als solche auf der Adresse unter Angabe der Arbeitsgattung, für welche sie gelten genau zu bezeichnen.

Kronstadt, am 28. Februar 1866.

K. k. Genie-Direktion.

Közhierré tétetik, miszerint a brassói, sepsi-szentgyörgyi, kézdivásárhelyi, csik-szeredai és homoródi állomásokon a katonai laktanyák, és más szob tartozó épületek né a kézműves munkák és szállítmányi tárgyak szerződésileg bérbeadása 1866 május elsőjétől 1868 december végeig nyilvános árverés útján fog megtörténni.

In Statuile militare den Brasovu, Seps-Szent-György, Kézdi-Vásárhely, Csikszereda si Homorodu seinto deace edificie casarme sialte edificii de aceleasi tinetore Dreptu aciea se face de comunu cunoscutu preeumca luerula murariloru si vectura obieteloru la acelea si se va da in chirie pre lange contractu cu licitatuun publica, de la 1-a Maiu 1866 pana in ultima Decembrie 1868.

Szám. 682. 1866.

(110)

(2—3)

Hirdetmény.

Nagy-nyulási birtokos idb. gróf Teleki Domokos ur ő méltósága kérése következtében a N.-nyulási korcsmáriási jog arányosítás feletti tárgyalás idején **április 7-én** d. e. 10 órára lévén azon helységben kinttize, arra az érdekelt felek személyesen, vagy törvényes felbatalmazottjaik által megjelenni e hirdetmény útján is idéztetnek. Kolozsmegei tisztségűtől.

Kolozsvárt, mártius 7-én, 1866.

(39)

Hirdetés.

(6—12)

Harmincznap múlva az első és legnagyobb fehérnemű raktár és varrási készletek központi helyiségében Bécsben, Tuchlauben 11 fele áron fognak eladni kész fehérnemű készletek férfiak, nők és gyermekek számára, bár mely megkivárató menyynységben.

Valódság, a legszebb varrás s illő alakról gondoskodva van, és minden darab, mely nem talál a legjobban, vagy nem tetszik, visszaszavatik.

Fertige Herrenhemden, beste Handarbeit:

Weiszgarn-Leinenhemden, glatt	anstatt fl. 3. —	nur fl. 1. 50
Feinere Sorte mit Faltenbrust	anstatt fl. 4. 50	nur fl. 2. 80
Feine Irlander oder Rumburger Hemden	anstatt fl. 6. —	nur fl. 2. 80
Feine Rumburger Hemden, Handgespinnst	anstatt fl. 7. 50	nur fl. 3. 50
Allert. Rumb. Hemden, schönste Handarbeit	anstatt fl. 10. —	nur fl. 4. 50

Fertige Damenhemden, schönste Handarbeit und Handstickerei.

Glatte Leinen-Damenhemden mit Zug	anstatt fl. 4. —	nur fl. 1. 90
Feine Schweizer-Hemden, Faltenbrust	anstatt fl. 5. 50	nur fl. 2. 80
Neue Facon, in Herz und Raver, gestickt	anstatt fl. 6. 50	nur fl. 3. 50
Eugenie, neue Facon, gestickt	anstatt fl. 7. —	nur fl. 3. 50
Marie-Antoinette-Miederhemden	anstatt fl. 6. 50	nur fl. 3. —
Viktoria, gestickt und mit echten Valencienn	anstatt fl. 16. —	nur fl. 7. —

Neueste Damen-Negligées und Frisir-Mäntel.

Elegante, aus feinstem Perkal	anstatt fl. 11. 50	nur fl. 5. 50
Aus englischem Stoff, gestickt	anstatt fl. 18. —	nur fl. 8. 50
Damen-Unterhosen aus Shirting, feinst	anstatt fl. 7. —	nur fl. 2. —
Damenhosen, gestickt, Leinwand	anstatt fl. 6. —	nur fl. 2. 80
Damen-Nachtkorsetts, glatt	anstatt fl. 5. 50	nur fl. 2. 80
Elegante, reich gestickte Korsetts	anstatt fl. 12. —	nur fl. 6. 50
Damen-Nachthemden mit langen Aermeln fl. 3. —	3. 50 bis 4. 50	

Feinste Leinen-Herren-Unterhosen

Irlander Weben 48 Ellen	anstatt fl. 34. —	nur fl. 17. —
Feinste Irlander od. Rumburger 50 Ellen	anstatt fl. 50. —	nur fl. 24. —
Gute Leinen-Sacktücher, das halbe Dutzend fl. 1. 1. 50, 1. 80 bis fl. 2. —		
Feinste Sacktücher, auch in Leinen-Battist, das halbe Dutzend fl. 2. — 2. 50		

Az árúknak valódság és tisztaságáért kezeséggé váltattik. Minta ingek és minta rajzok kíváratra elküldetnek. Vidéki megrendelések postai utánvét által. Férfi ingek megrendelésénél kérérik a válbőség megjelölése.

Előfizetések a bel- és külföldi

KÖNYV- MŰ- ÉS HANGJEGY

RAKTÁR.

DEMJÉN LÁSZLÓ

könyvkereskedése

KOLOZSVÁRT FŐPIACZ.

Mindennemű **IRODALMI** megrendeléseket elfogad,

és azokat kiváló figyelemmel

PONTOSAN és GYORSAN teljesíti.

Es vidékre is árfülemelés nélkül rögtön elküldi.

Minden könyv- és hangjegy

legyen az bárhol és ki által hirdette vagy kiállítva, ugyanazon áron a fentezimzett könyvkereskedés által kapható vagy megszerezhető.

Könyvjegyzékekkel

az irodalom különféle szakmáiról készséggel szolgál ingyen.

Különös figyelembe ajánlatik:

Horváth Mihály. Magyarország történelme. Új dolgozat. Hat kötetben. I.—II. kötet füzve 5 frt., III.—IV. kötet füzve 5 forint. V.—VI. kötet 5 frt.

Szalay László. Magyarország története. Második kiadás. 1—5 kötet 18 frt 92 kr., s több új történelmi és jogtudományi munka. (65) (2—*)

széles körűen ismert és elismert

(5)

MATICO-INJECTION

UND MATICO-CAPSELN

VON GRIMAUULT & Co Apotheker in Paris

ancikül, hogy stricturákat, vagy a belső részeken gyuladásokat okozna, a matico-pernea fa leveleiből van készitve. Dr. Ricord és a párisi orvosok legnagyobb része, mióta ezen gyógyszer feltalálást, minden egyéb ilyenféle szereket mellőznek. Az Injection a betegség kezdetével alkalmaztatik, a tokoskák minden rögzött s elévült esetekben, melyek a copahu s kubébamag s más egyéb érczes alapokra készített injectiókra távozni nem akartak, vétetnek használatba.

Raktár: Ausztria minden nevezetes gyógytárában.

(8—24)

Ezen legújabb gyógyszer, mely a gonorrhoea gyors és sikeres gyógyítására

alkalmat, hogy stricturákat, vagy a belső részeken gyuladásokat okozna, a matico-pernea fa leveleiből van készitve. Dr. Ricord és a párisi orvosok legnagyobb része, mióta ezen gyógyszer feltalálást, minden egyéb ilyenféle szereket mellőznek. Az Injection a betegség kezdetével alkalmaztatik, a tokoskák minden rögzött s elévült esetekben, melyek a copahu s kubébamag s más egyéb érczes alapokra készített injectiókra távozni nem akartak, vétetnek használatba.

Raktár: Ausztria minden nevezetes gyógytárában.

Övás.

Alóliott ezennel mindenkit figyelmeztetek, hogy brassói születési, s jelenleg Kolozsvárt tartozkodó kiskorú **Kanta Etelka** nevére történendő bitelezéseiről, vagy általa saját nevében tett adósságaiért semminemű kötelezettséget magamra nem válllok, s nem veszek, mert tisztá érzéssel nem tehetem azt, hogy nevezetett ai erőszakosan s minden ok nélkül távoza el anyai házamtól, jótállásom által gondatlan s könyvelemű terveiben előgúsem, Brassó, 1866, mártius 12-én.

Özv. KANTA ANTALNÉ.

(104)

(3—3)

M E H -

KOSARAK.

Alóliott készit legújabb szerkesztett méhkosarakat szalmából, igen tartósan, a melyek nagyobb menyyniségű méz nyerésére alkalmasok.

Alóliott, sok éves tapasztalataira támaszkodva, ajánlja magát nagyobb méhtenyésztésnél kezelőnek is.

Ily nemű méhkosarak szalmából még nem léteznek, s előnyük, hogy nagyobb menyyniségű méz nyerésére s a méhek teletelésére szabadban igen alkalmasak.

Mintakosarak ki vannak állítva és megrendelések is elfogadnak **Kolozsvárt, Heymann Zsigmond úr irodájában**, (beis-monostorutca 171 sz. a.) a piac közepében. BENCSE JÓZSEF.

(112)

(2—3)

Haszonbéri hirdetmény.

Magyar-Bölkény helységében Tordavármegye felső kerületében Szász-Régentől mástól óra járásnyra van egy birtok, a mely áll 16 hold szántóföld, 3 hold és 1118 □ öl kaszáló, és 280 □ öl szőlő, 3 hold és 1360 □ öl erdő; egy igen szép gyümölcsös a mely mind fiatal gyümölcsfákból áll, 484 □ öl termékeny föld, a melynek csakis a nem műveltetés volt az oka; van egy jó karban álló ház, a mely áll 4 lakosbából, egy konyha, egy élelkanara melék épülettel, a legszebb helyt a falu közepében, három vagy hat évekre haszonbérbe kiadó 1866-dia év Szent-György napától kezdve. Ugyanott a legjobb féle fajtából való juhok és szarvas-marhák illendő becsárban megvásárolhatók, továbbá minden házi butorok, konyhai és gazdasági eszközök akár örökön, akár haszonbérbe átvethetők. E tekezhetti letet felőle Weinmann Jánosnál Kolozsvárt nagy-piacz 2 dik ház szám, alatt akár Szász-Régenben ifj Kaiser Samuel ural a hol is a föltételek megtekinthetők. Kolozsvárt, 14-ik mártius 1866.

(107)

(3—3)

Egy társalkodónő, ki zongorában, valamint francia és német nyelvben és női munkákban oktatást ad, akár itt helyben, akár vidéken alkalmazást keres. Bővebben értekezhetni belső szentutczában Metzner Gyulánál.

(53)

(3—3)

Bizonyítvány.

Tek. Kröczér Agoston urnak Tokajba.

Sz. Zalakna január 16-kán 1866.

Tekintetes ur! Már megpróbáltam, s részint másokkal is megpróbáltam, olyanokkal is pedig kik orvosló szereket ez ideig fájdalom nem használtak, — a Tekintetes ur „Gilisza-csokoládéját“; azt nem kell hogy dicsérje valaki, megdicséri az maga magát, csak vele egyszer próbát tegyen akárki. —

Leírni sem tudom gyenge tollammal annak bathatós jóságát.

Ismét szivesen felkérem utánvétellel 2 forintra azon jeles szerből gyermekeim részére megküldeni, tisztelettel lévén a t. urnak

alázatos szolgálja

GOTSMAN MÓZES m. k.

gróf Pejacsévícz ur gazdatisztje.

1 darab 20 kr.

Kapható Kolozsvárt Schütz Károly kereskedésében.

A képviselőház elé terjesztett Válaszfelirati javaslat a legmagasabb királyi leiratra.

Felséges Császár és Király!

1. A legmagasabb királyi leiratot, melyet Felséged alázatos válaszfeliratunk folytán hozánk intézni méltóztatott, mely tisztelettel vetjük, s egyaránt szem előtt tartva polgári kötelességünket s azon ingatlan hűséget, melylyel a királynak és hazának tartozunk, a helyzet fontosságához mért komolysággal tanácskozunk annak tartalma fölött.

2. E legmagasabb királyi leiratnak egy része a közös viszonyok iránt ezentul hozandó határozatokra s az 1848-iki törvények némely részeinek átvizsgálására vonatkozik. Kapcsolatban állanak e tárgyak azon javaslattal, melyet, mint alázatos válaszfeliratunkban is kijelentettük, a közös viszonyok meghatározására s azok mikénti kezelésére nézve ki fogunk dolgozni. A legmagasabb királyi leirat ezen részét tehát említett javaslatunkkal együtt fogjuk tüzetesen tárgyalni s azzal együtt adandjuk elő annak idejében ezek iránt is nézetünket és megállapodásainkat. Alapunk és kiindulási pontunk a practica sanctio leendő, melyre nézve a válaszfeliratban már előadtuk nézeteinket. Mellőzve e nézetek ismétlését, egyszerűen jelentjük ki újabbán is hű ragaszkodásunkat mindazokhoz, a miket e részben ott elmondottunk.

3. De a mi a legmagasabb királyi leirat azon részét illeti, mely a jogfolytonosság, a felelős minisztérium kinevezése s a törvényhatóságok alkotmányos hatalmának visszaállítására iránti kérelmünket megtagadja: erre nézve kötelességünk haladéknél felszólalni s tartózkodás nélkül feltárni Felséged előtt nézeteinket és fájdalmas érzelmeinket. Teszszük ezt azon tiszteletteljes őszinteséggel, melyre a legmagasabb királyi leirat is hivatkozik.

4. Mi a legmagasabb trónbeszédre fölterjesztett alázatos feliratunkban azt kértük Felségedtől, a mi kétségtelen alapelve s mellőzhetlen kelleke minden alkotmánynak, hogy a jogilag fennálló törvények hajtsanak végre. Kértük ezt alkotmányunk alapján, világos törvények rendeleténél fogva, sőt ezelszertiség tekintetéből is. Alkotmányunk 17. évi óta föl van függesztve, törvényeink félre tették s ostromolt rendeletekkel cseréltették fel, s még most is abszolút hatalom alatt állunk. Összehívatott az országgyűlés, hogy alkossunk új törvényeket, holott az eddigi törvények sem tartatnak meg; módosítsa törvényeink lényeges részét, holott e törvények hatályon kívül tették, nem a törvényhozás, hanem a végrehajtó hatalom által.

5. Nemcsak az 1848-iki törvények vannak tetteleg felfüggesztve, nemcsak azon törvények, melyeknek átvizsgálása követeltetik, hanem mindazon korábbi alaptörvények is, melyek a végrehajtó hatalom körét és korlátait szabják meg s az alkotmány lényeges részét képezik.

6. Nem akarjuk mindezen törvényeket elsorolni, csak azt említjük meg, hogy még most is föl van függesztve az 1790. X. törvényezikk, mely azt mondja, hogy Magyarország független ország, saját önállással és alkotmánynyal bír, saját törvényei szerint kormányzandó és igazgató.

7. Föl van még most is függesztve a királyi hitlevelek azon ünnepélyes biztosítása, hogy az ország alkotmányos jogait, törvényeit a király megtartja s másokkal is megtartatja.

8. A practica sanctio, azon ünnepélyes alapszerződés, mely a trónnak szent, mint a nemzet jogainak legszilárdabb alapja, elismerte ugyan a legmagasabb trónbeszéd, de fájdalom, ez elismerés még eddig csak elvileg történt, mert az alkotmánynak visszaállítása, melynek ez elismerést nyomban kellett volna követnie, csak föltételeken igértetett, azon időre és azon esetre, ha az 1848-iki törvények némely részeit átalakítjuk. A sanctio pragmaticának azon része tehát, mely az 1715. III-ik törvényezikre hivatkozva, kimondotta, hogy „Ő Felsége az ország karai és rendei felett nem akar másképp uralkodni és kormányozni, mint magának Magyarországnak enged hozott saját jóvárendben országgyűlési enged hozandó vagyi törvényei megtartásával,” még most sinez tetteleg és valósággal életbe léptetve.

9. Ezek támasztották hennünk azon aggodalmat, melyet válaszfeliratunkban őszinte bizalommal elmondottunk Felséged előtt, midőn kijelentettük, hogy „törvényeinknek csak úgy lehet sikere, ha törvényhozási működéseinkben azon erős hit kíséri léptenket, hogy a mit a király és nemzet együtt megállapítottak, azt csak a király és nemzet egyesült akarata változtathatja meg.” Ez volt egyik

alapja buzgó kérésünknek; vizsgálatát kerestünk a trónnál; tetteleg megnyugtatót kértünk Felséged királyi hatalmától.

10. Aggodalmunkat a legmagasabb királyi leirat sem oszlatja el; sőt neveli annak súlyát, midőn a jogfolytonosság gyakorlati alkalmazásának a jelen rendkívüli körülmények között csak is abban látja lehetőségét, hogy a törvények változtatása egyedül a törvényhozás jogosult tényezői közreműködése mellett eszközözlendő országgyűlési megállapodások alapján történik?

11. A törvényhozási jog legszebb alkotmányos joga a nemzetnek. Fontos és üdvös az országra nézve, ha nem létezhetik más törvény, mint a melynek alkotásába az ország is bele egyeztet. De hogy e jog valószínű legyen, mulhatlanul szükséges, hogy az eképp alkotott törvények végrehajtsanak s megtartassanak, mind addig, míg azokat az alkotmányos törvényhozás a rendes uton el nem törli, vagy meg nem változtatja. Ha a végrehajtó hatalomnak joga volna a törvényhozás rendes útján alkotott törvényeket végre nem hajtani, azok erejét felfüggeszteni, rendeletekkel cserélni föl, s a törvényt és alkotmányt mind addig függőben tartani, míg a rendes törvényhozás azokat meg nem változtatja: akkor magát a törvényhozási jogot is valósággal a végrehajtó hatalom gyakorolná, vagyis a törvényhozás és végrehajtás tetteleg ugyanazon hatalom kezében volna.

12. Nem ilyen jogfolytonosság az, melyet az alkotmányos elv a törvények, a királyi hitlevelek és fejedelmi esküik megállapítottak. A valóságos jogfolytonosság nem csak a törvények alkotásának módjára, hanem azok megtartására és végrehajtására is egyiránt kiterjed.

13. Hivatkozik a legmagasabb királyi leirat a történelemre is, állítja, hogy annak lapjai nem egy példát hoznak fel, hogy hasonló körülmények között hasonló eljárás követett; s ajánlja nekünk e példák követését.

14. Tudunk igenis példákat a történelemben, hogy Magyarország alkotmányának lényeges részei megsértettek, sőt az egész alkotmány is felfüggesztetett: de tudjuk azt is, hogy midőn a fejedelem abszolút hajlamu tanácsosai ellenére a törvényt és saját igazságérzetét követve, az alkotmányt ismét visszaállította, a visszaállítás nem volt azon feltételhez kötve, hogy az ország valamely a törvényhozás rendes útján alkotott s királyi szentesítéssel megerősített törvényt, melyet a fejedelem talán károsnak vélt, előbb módosítson; nem mondott, hogy meg a módosítás meg nem történik, addig se a károsnak vélt törvények se az országnak egyéb lényeges törvényei, melyek a végrehajtó hatalom körére és korlátaira vonatkoznak, tetteleg visszaállítani nem fognak.

15. I-5. Leopold midőn a magyar alkotmányt 10 évig tartott felfüggesztését 1681-ben megszüntette, azonnal teljesen visszaállította az alkotmányos törvényeket. Nem kötött e visszaállításához föltételeket, nem kívánta a törvények bármely részének előleges átalakítását, még az arany bullának az ellenállásról szóló záradékát sem jelölte ki, mint előlegesen eltörölendőt, pedig e záradék csakugyan veszélyes volt, zsbasztólóg hatott a királyi hatalom erősen használatára.

16. II. József uralkodása alatt is föl volt az alkotmány függesztve. S mikor ő rendeleteit élte végnapjaiban visszavonta s utána II-ik Leopold lépett a trónra, az alkotmány minden megszorítás, minden előleges feltétel nélkül meg koronázás előtt, azonnal teljesen vissza lön állítva.

17. Ferenc császár és király ő Felsége némely alkotmányos törvényeket mellőzött 1822-ben, s midőn a törvény ellen kiadott rendeleteit visszavonta, minden föltételt nélkül tette azt, s visszaállít ön ismét a törvényeket az 1825. III-ik törvényezikben kijelentette azon meggyőződését, hogy a király és az ország boldogsága a törvények pontos megtartásán és épségén alapszik.

18. Hivatkozik Felséged a legmagasabb királyi leiratban saját vallásos érzelmeire, s azt mondja, hogy „az országosan egybegyűlt főrendek és képviselők e vallásos érzelmeiben fogják az ország alkotmányos létének legbiztosabb zálogát felismerni.

19. Hódoló tisztelettel hajlunk meg e szent érzelmeik előtt, s ha feladatunk az volna, hogy csupán egy nemzedék élet-idejére biztosítsuk a nemzet jogait és alkotmányát, mint egyes polgárok megnyugodhatnánk Felséged nyilatkozatában. De mi a magyar alkotmányt, mely fokoztató fejlődött a nemzet életéből, mint századok művét vettük által őseinktől s kötelességünk azt a lehetőségig állandóan biztosítani adni át utódainknak; kötelességünk oly biztosítésként gondoskodni, mely ne csak egyes halandóknak életére legyen szorítva, hanem kiterjedjen s mint erős jog-alap ingatlannal át-

szálljon maradékról maradékra. Azon támasz, melyet Felséged vallásos érzelmei nyújtanak, Felséged magas személyéhez s életéhez van kötve. Közvetlen utódára nézve táplálhatjuk azon reményt, hogy szüleitől hasonló érzelmeiket fog örökölni. De a későbbi kor bizonytalanságai ellen mind ez még nem elegendő oltalom. Jöhet egykor a trónnak oly örököse, ki az alkotmányt saját hatalmával felfüggeszti, s annak visszaállítását megtagadja mindaddig, míg a nemzet meg nem változtatja leglényegesebb törvényeit. És akkor az ország sikerétlenül hivatkozik a jogfolytonosság sértetetlen elveire. Hivatkozása ellenében felhozzák majd korunk példáját, s el fogják mondani, hogy imo a XIX. század második felében is fel volt a magyar alkotmány függesztve, s annak a végrehajtó hatalomra vonatkozó része mindaddig nem állított vissza, míg a törvények lényeges részét a nemzet meg nem változtatta; föihozzák, hogy a nemzet képviselői megnyugodtak ebben, s megnyugvásunk által tetteleg elismerték a fejedelemnek ily messze terjedő hatalmát.

20. Meg lennének ily módon fosztva utódaink azon egyetlen békés fegyvertől, melyet a hatalom szava ellenében használni szabad és kell, a jognak és törvénynek szelid, de erős fegyverétől. Képviselői állásukban ily súlyos felelősséggel lelkiismeretünket nem terhelhetjük.

21. Azt mondja a legmagasabb királyi leirat, hogy Felséged „éppen azért mert a koronázást nem tartja egyedül ünnepélyes szerzettségnek, tartózkodik oly törvényes határozások helyreállításától, melyek sértetlen fenntartását esküjével erősíteni vallásos hite és lelkiismeretének sugallata egyiránt tiltja.”

22. De Magyarországi alaptörvényei szerint nemcsak a koronázott király van kötelezve a törvények és az alkotmány megtartására, hanem minden uralkodó, ki az örökös törvény szerint a trónra lép, már koronázás előtt is köteles arra. E kötelezettség nem egyedül a királyi hitleveleken és koronázási eskün alapszik, hanem össze van kötve az örökös joggal. Az 1790. III-ik törvény azt mondja, hogy Magyarországi örökös királyt a hat hónap alatt teljesítendő koronázás előtt is illetik mindazon jogok, melyek az országnak alkotmány szerinti kormányzására vonatkoznak. A törvény tehát e jogokat egyenesen az alkotmány megtartásához kötötte. Maga a sanctio practica pedig, különösen a III-ik cikk I-ső §-ában azt rendeli, hogy Ő Felségének utódai, Magyarország s a hozzá kapcsolott részek törvényesen megkoronázandó királyai, az ország törvényeit sértetlenül meg fogják tartani.

23. Ha ez közjogilag nem úgy állana, ha a fejedelem csak a koronázási eskü letétele után tartoznék teljesíteni az előbb alkotott törvényeket; akkor minden trónváltásnál egy oly időköz állna be, melyben a törvények ereje egyedül az uralkodó akaratától függene, minden trónváltásnál újra kellene szerződnie az uralkodóval s egymást váltának fel időnkint az alkotmányosság és abszolút uralkodás. A mit mi Felségedtől kérünk, nem azon királyi eskünél fogva kérjük, melyet megkoronázástakor letendő, hanem kérjük azon ünnepélyes alapszerződésnél fogva, mely a trónöröklésnek szakadatlan folytonosságát és alkotmányunk sértetlen fenntartását egyaránt biztosította; kérjük azon szent és sértetetlen eskünél fogva, melyet Felséged elődei és ősei ezen alkotmányra letettek.

24. A királyi hitlevelek törvény szerint a koronázás előtt kell kiadatnia s abban a fejedelem ünnepélyesen igéri a már alkotott s ezután országgyűlésileg alkotandó törvények megtartását. A magyar közjog szerint csak a koronázott király szentesíthet törvényeket, addig tehát, míg a koronázás meg nem történt, jogilag az eddigi törvények állanak fenn, a czélba vett változtatások csak a koronázás után emelkednek törvény erejére. Ha tehát Felséged az addigi törvényeket tetteleg el nem ismerné, új törvények pedig koronázás előtt sem tetteleg, sem jogilag meg nem léteznék, a koronázás előtt már kiadandó hitlevélnek tárgya sem lenne.

25. Kimondottunk alázatos válaszfeliratunkban, hogy nem kérünk politikai lehetetlenséget. Elmondottuk azt is, hogy átlátjuk a visszaállítás nehézségeit s készeknek nyilatkozunk megtenni mindent, a mi hatalmunkban áll e nehézségek elhárítására. Mert azt hittük, hogy midőn a nemzet egész politikai élete forog kérdésben, mikor az alkotmány jóvárendő biztosságát kell a jogtalan előzmények egykor majd előfordulható káros következményeitől megóvni, a legnagyobb nehézségektől sem szabad visszarettenünk.

26. Fájdalommal látjuk azonban a legmagasabb királyi leirathól, hogy Felségedhez fölterjesztett kérelmünk sikeretlen volt. Ohajtá-

saink semmi részben nem teljesítették, a jogfolytonosság még azokra nézve is megtagadtatott, a miknek azonnali visszaállítása jelen körülmények között sem fekszik a lehetőség határain kívül, s még azon törvényeink sem állítottak vissza, melyekre a királyi leiratban fölhozott ellenvetések éppen nem alkalmazhatók. Egy szóval: megtagadtatott alkotmányunk helyreállítása, s arra vagyunk utasítva, hogy az abszolút kormányzat sulya alatt gyakoroljuk a törvényhozás alkotmányos jogát, s változtassuk és módosítsuk alaptörvényeink lényeges részét, azon remény mellett, hogy ha e módosításokat Főlség legmagasb akarata szerint hozzuk javaslatba, akkor, de csak is akkor fog alkotmányunk ismét visszaállíthatni.

27. Felhossa a legmagasb királyi leirat azt is, hogy az 1848 diki II., III. és IV-dik törvényezikkek némely rendeletei egyenesen a királyi jogokba ütköznek.

28. Kimondottuk alázatos válaszfeliratunkban, hogy fejedelmünk törvényes jogait csorbitani nem akarjuk, s meg vagyunk győződve, hogy a törvények alkotásánál mindig komolyan megfontolandó, ha czélszerű e valamely királyi jognak megszorítása. De a végrehajtott hatalom körében maguk a törvények határozzák meg a királyi jogokat, s ezeket a törvényekkel ellentétbe állítani nem lehet. Minden alkotmány első keletkezésekor is, kifejlődésében is korlátozza egyszer-máskor az előbb gyakorlott fejedelmi jognak valamely részét: de azért az ily törvényt is meg kell tartani mindaddig, míg azt a törvényhozás meg nem változtatja. Magyarországon a királynak minden joga szintgy a törvényen alapszik, mint a nemzet jogai; s a legfőbb hatalmat is a törvény adta a magyar királynak. Elismerie azt azon fejedelem is, ki a dicsőségesen uralkodó házából első lépett a pragmatica sanctio alapján a magyar trónra, midőn az 1741. XI. törvényezik 2. §-ában e kifejezést használja: „azokban, melyek a neki engedett legfőbb hatalomtól függenek.”

29. Kétségtelen királyi jog a törvények szentesítése, s e jogaival él a fejedelem, ha valamely törvénytől, mely a királyi jogot korlátozná, a szentesítést megtagadja: de ha már szentesített a törvény, annak végrehajtását megtagadni nem tartozhatik a királyi jogok közé. Ha tehát eddigi törvényeink módosításáról vagy újak alkotásáról fogunk majd tanácskozni: figyelembe veendjük mindig a királyi jogokat is, és törvényjavaslatainkat a szerint készítendjük, a mint a király és baze egyesült érdeke kívánja. De a legmagasb királyi leiratban felhozott ellenvetést nem lehet egy értelmezni, hogy az a törvények végrehajtását is gátolná.

30. Azt mondja a legmagasb királyi leirat, hogy „a megyei rendszer az ország első alapítójának uralkodásától kezdve, folytonos gyakorlat által a nemzet életébe szövődött, s az 1848 ki törvények, midőn az ország közkormányzatának alakját megváltoztatták, a nékül, hogy azt ezen ősi intézménnyel öszbangzásba helyezték volna, oly elvi ellentétet állapítottak meg, melynek megoldása csak a legbehatóbb tanulmányozás és komoly megvitatás alapján várható.”

31. Igenis Főlség urunk, az 1848 ki törvények lényegesen megváltoztatták az ország közkormányzatának alakját, megváltoztatták több ősi intézményt is, mert átalakították Magyarországot aristocraticus alkotmányát, s azt a nép egyenjogúságának szélesebb alapjára fektették. Megértették az 1848 ki törvényhozók az örök igazság intő szavát, s nem akartak ellentállani a haladó kor követeléseinek; nem vártak be azon, bizonyosan bekövetkező időpontot, midőn annak akarva sem tudtak volna ellenállani. Sok baj és veszély követte bátorozataikat; de sokkal súlyosabbak azon veszélyek, melyeket előrelátásukkal e hazáról elhárítottak.

32. Az alkotmányunk ezen átalakítása tette szükségessé azt is, hogy az előbb fenállott testületi kormányzat helyett a kormányzatnak oly alak adott, mely Európának más alkotmányos népeinél is az európai szabadság legnagyobb biztosítékának s a czélszerű közigazgatás legjobb eszközünek tartatik.

33. Azon másfél század, mely alatt a kormányzók testületileg igazgatták Magyarországot, meggyőzte az 1848 ki törvényhozókat, hogy nem volna czélszerű még továbbra is fenntartani oly kormányzatot, mely sörvényességét által az ország sérelmeit folyvást szaporodó óriási halomra növelte, s hozzáférhetlen volt, mert a nemzet panaszaival ellentétben mindig a fejedelem magasabb nevét, szentséges személyét állította előtérbe, saját hibáit, sőt bűnét is a királyi paláttal igyekezett takargatni.

34. Visszaemlékeztek a törvényhozók azon időre, midőn I. Ferenc királyunknak a nem felelős magyar kormányzóék férfiai törvényesrétést tanácsoltak, s az ő tanácsukra kiadott rendeleteknek eszközlői voltak és e bünyöktől feleltre nem vonhattak, mert védte őket a király neve, s ámbár a jó és igazságos fejedelem az ország rendei által felvilágosítva, nemes őszinteséggel kijelentette, hogy fájnok a történetek atyai szívének; vétkes tanácsosai mégis hivatalban maradtak.

35. A testületi kormányzatnak ezen hibáit, s a káros következményeket, melyek e hibákból származtak, az alkotmányos felelősség hiánya okozta; s e hiány a kormányzat testületi rendszerében fektűt. Voltak ugyan a kormányzóékeknek tiszteltreméltó jeles-tagjai, kik híven ragaszkodtak a törvényhez és alkotmányhoz, de még azok sem valának képesek elbáritani vagy orvosolni a hibákat, melyek a felelősség nélküli testületi rendszernek voltak következményei.

36. Az 1848 ki törvényhozás tehát, midőn a népet felemelte s a jogegyenlőség alapján szabaddá tette, biztosítani kívánta egyszerűsmin a néppel megosztott alkotmányos szabadságot s a közjogilag újja szűletett ország czernyi fontos érdekeit, s biztosítás tekintéből is felelős kormányról kellett gondoskodnia, nehogy a felelősség nélküli testületi kormány kezei között lassankint hanyatlásnak induljon, a mit a nemzet és fejedelem egyesült akarata a hon javára megállapított.

37. Változott időnként hazánkban is, mint másutt, a kormányzat alakja. A testületi kormányzat nem a régiebb korból származott által mi reánk, hanem itt is, mint másol, csak a közelebb lefolyt pár századból fejlett ki, de majd mindentűt csak addig állott fenn, míg az aristocraticus intézményeknél fogva a rendi alkotmány fenállott. A tapasztalás és a történelem ezen tanúsága bizonyítja, hogy a nép egyenjogúságára alapított alkotmányos szabadságnak a népképviselői rendszernek mellőzhetlen követelménye a felelős ministerium s parlamenti kormány. Testületi kormányzat, mely mellett a felelősség kivételten, és a népképviselői rendszer, együtt meg nem állhatnak. Midőn tehát az 1848 ki törvényhozás a népképviselőt megállapította: a testületi kormányzat alakját tovább fenn nem tarthatta.

38. Magyarország alkotmányának, egyik legszebb gyöngye a megyei rendszer. Ősi intézmény ez, valamint alkotmányunk is ősi; mindenik a nemzet életéből fejlődött ki, s éppen azért egyik ugy, mint a másik, időnként a nemzet életének fejlődése szerint alakult. Szent István idejében valamint az alkotmány, ugy a megyei rendszer is sokban különbözött a mostanitól. Fejlődő nemzeti életünk hozta létre azon átalakulást, mely 1848-ban a népjog egyenlőségére fektette alkotmányunkat. Ez átalakulás után a megyei rendszer sem maradhatott többé aristocraticus, s az önkormányzat azon jogát, mely a megyei rendszerben fekszik, a kiváltságos osztály kizárólag többé nem gyakorolhatta, ki kellett azt terjesztetni a népre is. Tehát ugyanazon ok, mely a közkormányzat alakját megváltoztatta, tette szükségessé azon változtatásokat is, melyeket a megyei rendszer alkatrészeire tett az 1848-iki XVI. és XVII. t-czikk.

39. De meg vagyunk győződve, hogy a közkormányzat alakjának megváltoztatása a megyei rendszerrel semmi elv ellentétben nincsen, sőt hitünk szerint e kettő egymással öszhangzásban van. Azon lényeges változtatást, a mi az 1848-diki törvények folytán a megyének követválasztási s utasítási jogára nézve közbejött, nem a törvényben felállított felelős ministeri rendszer okozta, hanem az a democraticus alapra fektetett népképviselői rendszernek szükséges következménye.

40. Egyébiránt nem kívánunk jelenleg e tárgy fölött bővebb elméleti fejtegetésekbe bocsátkozni, csak a tapasztalásra hivatkozunk. A felelős ministerium s az 1848-diki törvények szerint alakított megyék öt hónapig állottak fenn együtt, és ezen öt hónap alatt a ministerium és a megyék közt sürölődés nem volt, a kormányzat e miatt fenn nem akadt, elvi elletet közöttük nem mutatkozott, s a közigazgatás gyorsabb, ocsóbb, s a népre nézve is kielégítőbb volt, mint azon időnkint egymást váltó provisoriumok alatt, melyekkel azóta kísérletek tettelek.

41. Voltak azon idő alatt is bajok, és súlyos nehézségek az országban, de azok nem a felelős ministerium és a megyei rendszer közötti viszonyból származtak, hanem azon átkos beháborúból, melynek okairól és okozóiról most hallgatni kívánunk. Azon rendtelenségek pedig, melyek az 1861-ki megyei élet ellen felhozhatnak, egyenesen azon főltség

eljárásnak voltak következményei, mely a megyei hatóságokat felelős ministerium nélkül állította vissza, megszorította azok alkotmányos hatáskörét, s magában a megyében a megyétől különálló s attól s a magyar kormánytól egészen független idegen hivatalnok-testületet hagyott meg.

42. Bizonyítja e példa, hogy a felelős ministerium és a megyei rendszer nincsenek egymással ellentétben, s megállhatnak együtt, de csakis együtt állhatnak meg czélszerűen. Ugyanez áll a kerületekre és városokra nézve is, melyekre maga a legmagasabb kir. leirat sem terjeszti ki fentebb érintett észrevételeit.

43. Azon ellenvetés, hogy a megyék rendezéséről szóló törvények hiányosak s ideiglenesek, csak arra szolgálhat ösztönöl, hogy e törvények országgyűlésileg javítsanak, de nem elegendő ok arra, hogy addig is, míg ki nem javítottak, meg ne tartassanak. Nincs emberi mű, melynél tökéletesebbet alkotni nem lehetne; nincs alkotmány, melynek hiányai ne legyenek, s ha e miatt alkotmányt és törvényt fel lehetne függesztetni: akkor lehetetlen volna minden alkotmányosság, s bizonytalan és ingatag általában minden államgépzet. Ideiglenes igenis, az említt két törvény: de ez ideiglenességnek valódi értelme nem az, hogy a törvényt időközben is föl lehet függesztetni, mindaddig, míg a törvényhozás újra nem készíti, hanem az, hogy a legközelebbi országgyűlésen teendő intézkedésig ezen törvényt kell megtartani.

44. Hivatkozva tehát mindazokra, miket válaszfeliratunkban a felelős ministerium ki-nevezését s a megyék, kerületek és városok alkotmányos hatóságának visszaállítását illetőleg előadtunk, ujabbán is kérjük Főlségedet, hogy ezek iránti kérelmeinket kegyelmesen teljesíteni méltóztassék.

45. Válaszfeliratunk az országgyűlés kiegészítését tárgyzó részére a legmagasb királyi leirat azt mondja, hogy mintán az erre vonatkozó kérdések Horvát- és Tórország közjogi viszonylatának szerencsés megoldásával állanak kapcsolatban, azok e viszonylatokkal együtt lesznek tüzetesen tárgyalandók. De mintán a mi kérelmünk nem csak oly részkezel és tartományokra vonatkozott, melyek közvetlen Horvátországhoz, s azzal együtt a magyar koronához tartoznak, hanem olyanokra is, melyek közvetlen Magyarország területének részeit képezik: kénytelenek vagyunk e részen ismételn a válaszfeliratban foglalt kérelmünket.

46. Fájdalommal látjuk a legmagasb királyi leiratból, hogy azon kérelmünk, melyet politikai vádaktól folytán eltét vagy száműltött honfársaink érdekében Főlségedhez alázatosan felterjesztettünk, ezuttal szintén sikertelen volt, s annak teljesítése a koronázás utáni időre halasztott. Vegye Főlséged kegyelmesen tekintetbe, hogy a szenvedőnek minden órája kínos, és engedje reménylenünk, hogy a mit kérő szavunk Főlségedtől kieszközölni győgne volt, azt saját atyai szívének sugallata mielőbb valósitani fogja.

47. Főadatunk, melynek szerencsés megoldásától függ a hazának boldogsága, rendkívül fontos és nehéz. Nyugodt kebel, csüggedést nem ismerő kitartás s a szebb jövőnek állandóságában vetett bizalom szükségessé azon munkához, mely minden erőnek s igyekezetünk igénybe veendi. De zavarja keblünk nyugalmát, zsibbasztja erőnket annak tudása, hogy alkotmányunk s törvényeink most is fel vannak függesztve, s midőn a nehéz munkához fogunk, minden egyebekre nézve alkotmányon kívül állunk. Jogfolytonosságot kértünk s felfüggesztett törvényeink visszaállítását; kimondottuk, hogy nem kérünk politikai lehetetlenséget: és kérelmünk teljeszen minden részben, kivétel nélkül megtagadtatott, nehéz feladatunk sikeres megoldásáig. Ismét kérjük Főlségedet, mentesen meg bennünket s az egész országot azon súlyos aggodalomtól, hogy a jogfolytonosság tetteleg elismerése nélkül mind az, a miben komoly megfontolás után, s talán áldozattal is most megállapodnánk, oly alapra lenne építve, mely a jelen példa folytán, egykor ingataggá válhatik.

Bizalmunkat egyedül Főlséged atyai szívébe vetjük. Egyedül Főlséged fejedelmi bölcsességétől reméljük alkotmányos életünknek oly biztosítást, mely ismét visszaadja keblünknek azon hitet, hogy a mit a király és nemzet egyesült akarata megállapított, fenn fog az állani a távol jövőben is, jogilag és tetteleg mindaddig, míg a király és nemzet egyesült akarata ismét másképen nem intézkedik.